

**NATIONAAL
COHORTONDERZOEK
ONDERWIJS**
van het NRO

2de meting Masterplan basisvaardigheden t/m schooljaar 2023/2024

Beleidsrapport

December 2024

Versie 1.0

Van Vugt, L., Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Hendrikse, A., & Ronda, S.

Colofon

Colofon Titel	2 ^{de} meting Masterplan basisvaardigheden t/m schooljaar 2023/2024
Auteurs	Van Vugt, L., Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Hendrikse, A., & Ronda, S.
Datum	December 2024

© NRO 2024

Dit is een uitgave van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Behalve voor intern gebruik mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Managementsamenvatting

Goede basisvaardigheden in taal en rekenen zijn essentieel om goed te kunnen functioneren in onze samenleving. Echter, een deel van de leerlingen in het primair onderwijs heeft moeite met de beheersing hiervan. Kinderen en jongeren hebben basisvaardigheden nodig om alle schoolvakken succesvol te kunnen volgen, maar ook om klaar te zijn voor het vervolgonderwijs en deel te kunnen nemen aan de samenleving. Om die reden is in 2022 het Masterplan basisvaardigheden geïntroduceerd, met als doel om op een duurzame manier de basisvaardigheden van de Nederlandse leerlingen te evalueren en indien nodig te verbeteren. Om de basisvaardigheden van leerlingen in het Nederlands primair onderwijs te monitoren heeft het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) een nieuwe reeks factsheets en deze beleidsrapportage ontwikkeld.

Deze beleidsrapportage is gebaseerd op Cito-vaardigheidsscores van toetsgegevens uit het Leerlingvolgsysteem (LVS) van circa 2.600 Nederlandse basisscholen. Deze toetsgegevens zijn gekoppeld aan de leerling- en schoolkenmerken afkomstig uit de registerdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Resultaten uit 2de meting (tot en met 2023/2024)

In dit beleidsrapport voor het meten van de basisvaardigheden kijken we naar de Cito-vaardigheidsscores van begrijpend lezen en spelling, ten behoeve van de basisvaardigheid *taal*, en Cito-vaardigheidsscores van rekenen-wiskunde, ten behoeve van de basisvaardigheid *rekenen*. We zien dat vaardigheidsscores voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde de afgelopen zes jaar relatief stabiel zijn gebleven. Wel zijn in schooljaar 2023/2024 de vaardigheidsscores in groep 3 bij met name begrijpend lezen en spelling wat gestegen. Wanneer we een cohortvergelijking maken, waarbij we leerlingen volgen tussen groep 3 en groep 7, zien we dat de gemiddelde vaardigheidsscores per groep ook tussen cohorten weinig verschillen.

Wanneer we kijken naar het startniveau van leerlingen in groep 3, dan zien we bij begrijpend lezen (waar we naar de E-toets kijken) dat na een stabiele periode van vijf jaar, de vaardigheidsscores in schooljaar 2023/2024 licht zijn gestegen. Ook bij spelling (waar we naar de M-toets kijken) zijn de vaardigheidsscores in schooljaar 2023/2024 wat hoger, maar waren de scores in de voorliggende jaren minder constant. Bij rekenen-wiskunde (waar we naar de M-toets kijken) zien we geen noemenswaardig verschil in de vaardigheidsscores tussen de verschillende schooljaren.

Bij rekenen-wiskunde en begrijpend lezen is ten slotte gekeken naar de referentieniveaus voor groep 6- en groep 7-leerlingen. Het percentage leerlingen dat het referentieniveau 1F niet heeft behaald ligt

bij begrijpend lezen voor de groep 6-leerlingen in schooljaar 2023/2024 nog steeds (iets) hoger dan in 2018/2019, maar voor de groep 7-leerlingen is het percentage vergelijkbaar tussen deze twee schooljaren. Bij rekenen-wiskunde is het percentage groep 7-leerlingen dat het referentieniveau 1F niet heeft behaald sinds schooljaar 2019/2020 gedaald en in het schooljaar 2023/2024 lager dan in 2018/2019. Ook is het percentage leerlingen dat ten minste het referentieniveau 1S heeft behaald in 2023/2024 hoger dan in schooljaar 2018/2019. Bij groep 6-leerlingen is het percentage leerlingen dat het referentieniveau 1F niet heeft behaald nog wel steeds hoger dan van in schooljaar 2018/2019.

Vervolgens kijken we naar verschillen tussen leerlingen en tussen scholen. Bij rekenen-wiskunde valt op dat leerlingen met hoogopgeleide ouders, leerlingen uit tweoudergezinnen en jongens over het algemeen hogere vaardigheidsscores op rekenen-wiskunde behalen vergeleken met leerlingen met midden- en laagopgeleide ouders, leerlingen uit eenoudergezinnen en meisjes. Voor leerlingen op scholen met een lage schoolweging geldt dat zij gemiddeld hogere rekenen-wiskunde vaardigheidsscores behalen in vergelijking met leerlingen op scholen met een hoge schoolweging. Daarnaast behalen groep 6- en groep 7-leerlingen met hoogopgeleide ouders, uit tweoudergezinnen en jongens over het algemeen vaker tenminste het fundamenteel niveau 1F behalen bij rekenen-wiskunde in vergelijking met groep 6- en groep 7-leerlingen met midden- en laagopgeleide ouders, uit eenoudergezinnen en meisjes. Ook behalen leerlingen op scholen met een lage schoolweging of op grote scholen vaker tenminste het fundamenteel niveau 1F dan leerlingen op scholen met een hogere schoolweging of op kleine scholen.

Grootte van de verschillen

We spreken in deze reeks factsheets over absolute vaardigheidsscores. Het is daarom moeilijk te zeggen wanneer een afwijking groot of klein is. Om inzicht te krijgen in de grootte van de verschillen tussen schooljaren standaardiseren we in een deel van de aanvullende analyses de resultaten op het gemiddelde van de schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 (vóór COVID-19). We spreken over een klein verschil wanneer de standaarddeviatie kleiner is dan 0,05 SD, een middelgroot verschil wanneer het de standaarddeviatie tussen 0,05 en 0,20 SD valt en een groot verschil wanneer de standaarddeviatie groter is dan 0,20 SD.¹ Deze analyses laten zien dat gestandaardiseerde vaardigheidsscores sinds schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 in de meeste schooljaren en groepen een kleine tot middelgrote hoeveelheid lager lagen dan in 2017/2018 en 2018/2019. In schooljaar 2023/2024 was er in groep 3 een middelgrote stijging ten opzichte van schooljaren 2017/2018 en 2018/2019, terwijl in andere groepen kleine tot middelgrote (meestal negatieve) verschillen blijven bestaan.

¹ <https://scholar.harvard.edu/mkraft/publications/interpreting-effect-sizes-education-interventions>.

Conclusie

Concluderend kunnen we stellen dat wanneer we kijken naar de absolute vaardigheidsscores op taal en rekenen van Nederlandse leerlingen, we in schooljaar 2023/2024 relatief stabiel zijn gebleven. Het startniveau in groep 3 is bij alle drie de domeinen (licht) gestegen, Zowel bij begrijpend lezen als rekenen-wiskunde zien we nog steeds dat het percentage groep 6-leerlingen dat het referentieniveau 1F niet heeft behaald, hoger ligt dan vóór COVID-19. Bij de groep 7-leerlingen ligt dit percentage gelijk aan of zelfs iets lager dan vóór COVID-19. Verder zien we verschillen tussen leerlingen naar achtergrondkenmerken en naar schoolweging.

Kanttekeningen

- Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met de resultaten van de reeks leergroei-factsheets en beleidsrapportages, waar we de periode vóór en sinds COVID-19 vergelijken, aangezien dit andere uitkomstmaten betreft.
- De figuren uit deze beleidsrapportage kunnen niet gerelateerd worden aan beleidsmaatregelen en zijn niet voor de evaluatie daarvan te gebruiken.

Privacy

De leerling- en schoolgegevens uit het NCO en de daarop gebaseerde schoolrapportages zijn vertrouwelijk. Ze worden niet gedeeld met en zijn niet toegankelijk voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Inspectie van het Onderwijs of anderen. Alle informatie wordt door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en onderzoekers van het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) in een beveiligde omgeving opgeslagen en bewerkt.

Inhoud

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	7
2. Taalvaardigheid: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024	8
3. Rekenvaardigheid: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024	15
4. Verdieping naar leerlingkenmerken: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024	20
5. Verdieping naar schoolkenmerken: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024	30
6. Extra analyses – Verdeling vaardigheidsscores	40
7. Extra analyses – Gestandaardiseerde resultaten	42
Bijlage I – Technische toelichting	45

1. Inleiding

Goede basisvaardigheden in taal en rekenen zijn van cruciaal belang om goed te kunnen functioneren in onze samenleving. Helaas heeft een deel van de leerlingen in het primair onderwijs moeite met de beheersing hiervan.² Kinderen en jongeren hebben basisvaardigheden nodig om alle schoolvakken succesvol te kunnen volgen, maar ook om klaar te zijn voor het vervolgonderwijs en deel te kunnen nemen aan de samenleving. Om die reden is in 2022 het Masterplan basisvaardigheden geïntroduceerd, met als doel om op een duurzame manier de basisvaardigheden van de Nederlandse leerlingen te evalueren en indien nodig te verbeteren.

In deze beleidsrapportage willen we inzicht geven in de ontwikkeling van de basisvaardigheden van leerlingen in het Nederlands basisonderwijs. We kijken naar de Cito-vaardigheidsscores van begrijpend lezen en spelling, ten behoeve van de basisvaardigheid taal. We gebruiken hiervoor data uit de leerlingvolgsystemen en het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO). In deze beleidsrapportage kijken we voornamelijk naar de eindtoets (E-toets: afname in mei-juni) en bekijken we het beeld van de beheersing van taalvaardigheid tot en met schooljaar 2023/2024. Vergelijkingen met de periode vóór COVID-19 hebben betrekking op schooljaar 2018/2019. De bijbehorende uitgebrachte factsheets dienen als een tweede meting in de reeks factsheets in het kader van het masterplan basisvaardigheden.

We presenteren in deze beleidsrapportage zowel (de ontwikkeling van) absolute vaardigheidsscores als het percentage leerlingen dat een bepaald referentieniveau heeft behaald. Daarnaast zijn enkele extra analyses toegevoegd. Voor achtergrondinformatie over de dataverzameling, databewerking, en de definities van variabelen die worden gepresenteerd in het beleidsrapport, kunt u terecht in de “Technische Toelichting” die we bij dit beleidsrapport hebben gemaakt (zie Bijlage I).

² Inspectie van het Onderwijs. 2023. De Staat van het Onderwijs 2023. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2023>.

2. Taalvaardigheid: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024

In dit hoofdstuk kijken we naar de ontwikkeling in de taalvaardigheid van Nederlandse leerlingen. Hiervoor kijken we naar de vaardigheidsscores op de domeinen begrijpend lezen en spelling.

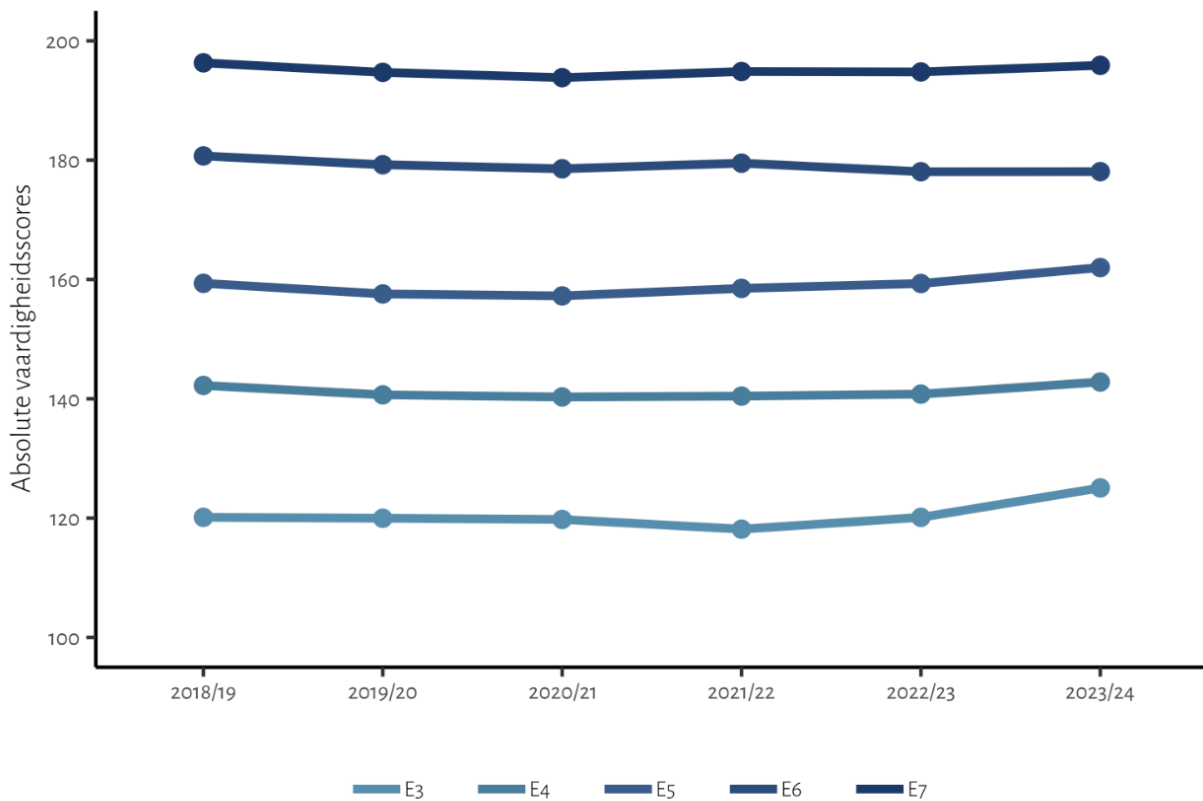
Kernpunten

- Op groep 3 na, blijven de vaardigheidsscores over het algemeen relatief stabiel voor begrijpend lezen en spelling.
 - Het startniveau in groep 3 is bij begrijpend lezen en spelling gestegen tussen 2022/2023 en 2023/2024.
 - Het percentage leerlingen dat het referentieniveau 1F **niet** heeft behaald ligt bij begrijpend lezen voor de groep 6-leerlingen nog steeds (iets) hoger dan vóór COVID-19.
-

In [Figuur 2.1](#) en [Figuur 2.2](#) zien we de gemiddelde vaardigheidsscores voor begrijpend lezen en spelling van de E-toetsen van groep 3 tot en met groep 7 voor de schooljaren 2018/2019 tot en met 2023/2024. De vaardigheidsscores van de E-toetsen begrijpend lezen en spelling zijn niet met elkaar te vergelijken omdat ze een andere schaal hebben.

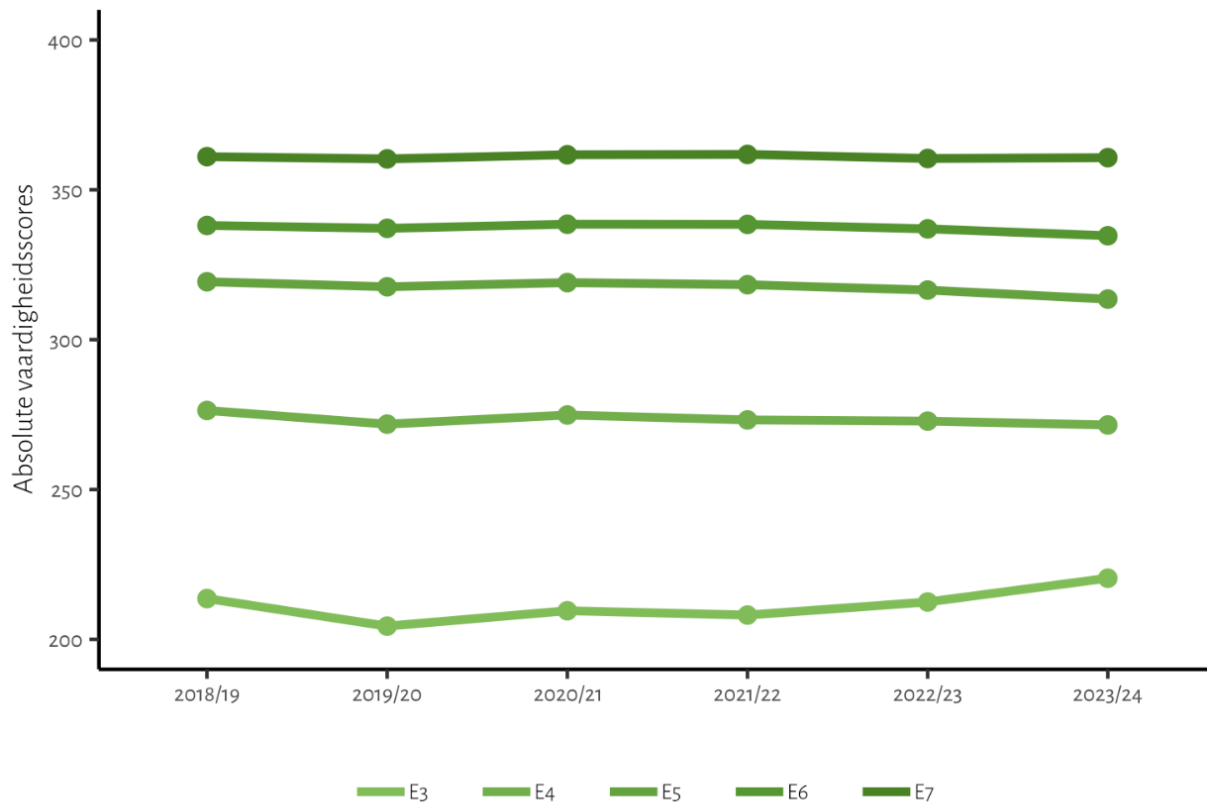
In [Figuur 2.1](#) zien we dat de vaardigheidsscores op de E-toetsen voor begrijpend lezen door de tijd heen relatief stabiel zijn gebleven. We merken op dat de vaardigheidsscores van het COVID-19 schooljaar 2019/2020 lager zijn vergeleken met de periode vóór COVID-19. Vanaf 2021/2022 zien we wel een (lichte) stijging in vaardigheidsscores. De grootste stijging is in groep 3, met een stijging van 7 vaardigheidspunten. In groep 6 zien we echter het tegenovergestelde: Daar zien we ten opzichte van 2021/2022 een lichte daling, maar de daling is niet noemenswaardig groot.

Figuur 2.1. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets **begrijpend lezen** voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

Uit **Figuur 2.2** wordt duidelijk dat de behaalde vaardigheidsscores op de E-toetsen voor spelling relatief stabiel zijn gebleven tussen 2018/2019 en 2023/2024. Wel geldt ook hier dat de waarden in 2019/2020 lager zijn dan in de periode vóór COVID-19. Een uitzondering is groep 3. Hier zien we een stijging van 16 vaardigheidspunten.

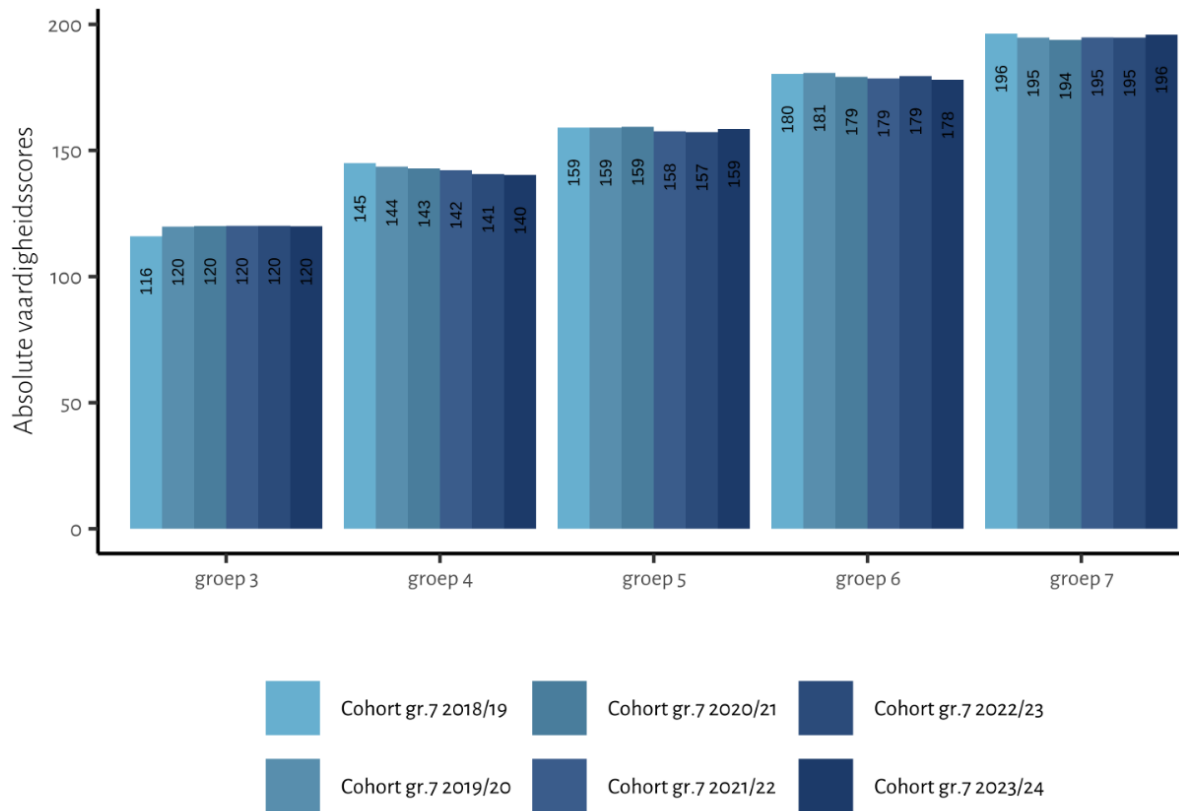
Figuur 2.2 Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets **spelling** voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

In **Figuur 2.3** en **Figuur 2.4** presenteren we de absolute vaardigheidsscores van de E-toetsen per cohort. Hierdoor kunnen leerlingen van groep 3 tot en met 7 gevolgd worden gedurende hun hele basisschooltijd. Wij laten zes cohorten zien. **Figuur 2.3** toont de resultaten voor begrijpend lezen en **Figuur 2.4** voor spelling.

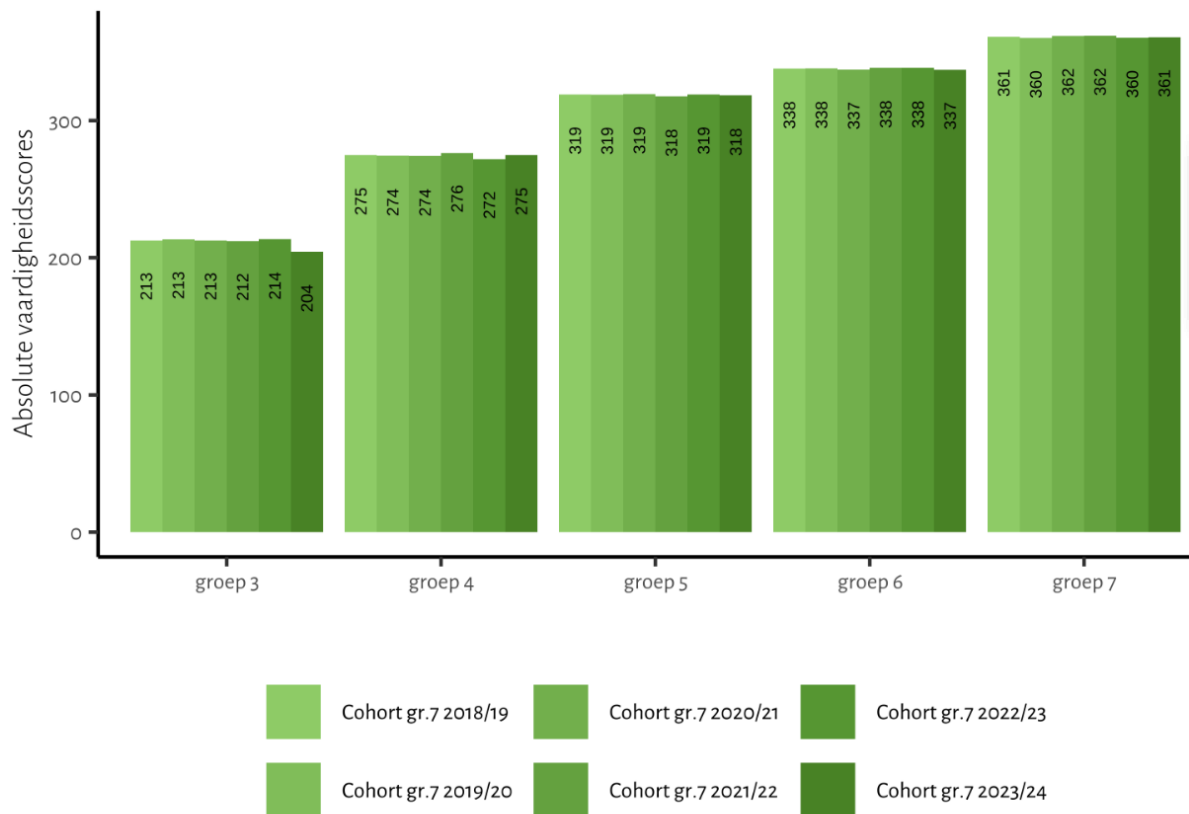
Wanneer we de cohorten met elkaar vergelijken komt uit **Figuur 2.3** naar voren dat het gemiddelde van groep 3-, groep 5-, groep 6- en groep 7-leerlingen tussen de cohorten niet meer dan 5 vaardigheidspunten van elkaar afwijken. Leerlingen in groep 4 uit cohort 2023/2024 hebben lagere vaardigheidsscores behaald in vergelijking met de andere cohorten.

Figuur 2.3. Absolute vaardigheidsscores op de E-toetsen **begrijpend lezen** voor de groep 7-cohorten 2018/2019 t/m 2023/2024

In **Figuur 2.4** zien we, dat de absolute vaardigheidsscores voor leerlingen vanaf groep 4 voor ieder cohort nagenoeg hetzelfde zijn gebleven. Wel zien we een duidelijke daling bij de groep 3-leerlingen van het 2023/2024 cohort in vergelijking met de groep 3-leerlingen van de oudere cohorten. Dit komt doordat de groep 7-leerlingen van het 2023/2024 cohort in schooljaar 2019/2020 in groep 3 zaten. In lichtere mate is de dip door het COVID-19 schooljaar 2019/2020 ook terug te zien in de andere cohorten: groep 4-leerlingen van het 2022/2023 cohort, groep 5-leerlingen van het 2021/2022 cohort, groep 6-leerlingen van het 2021/2020 cohort en groep 7-leerlingen van het 2019/2020 cohort.

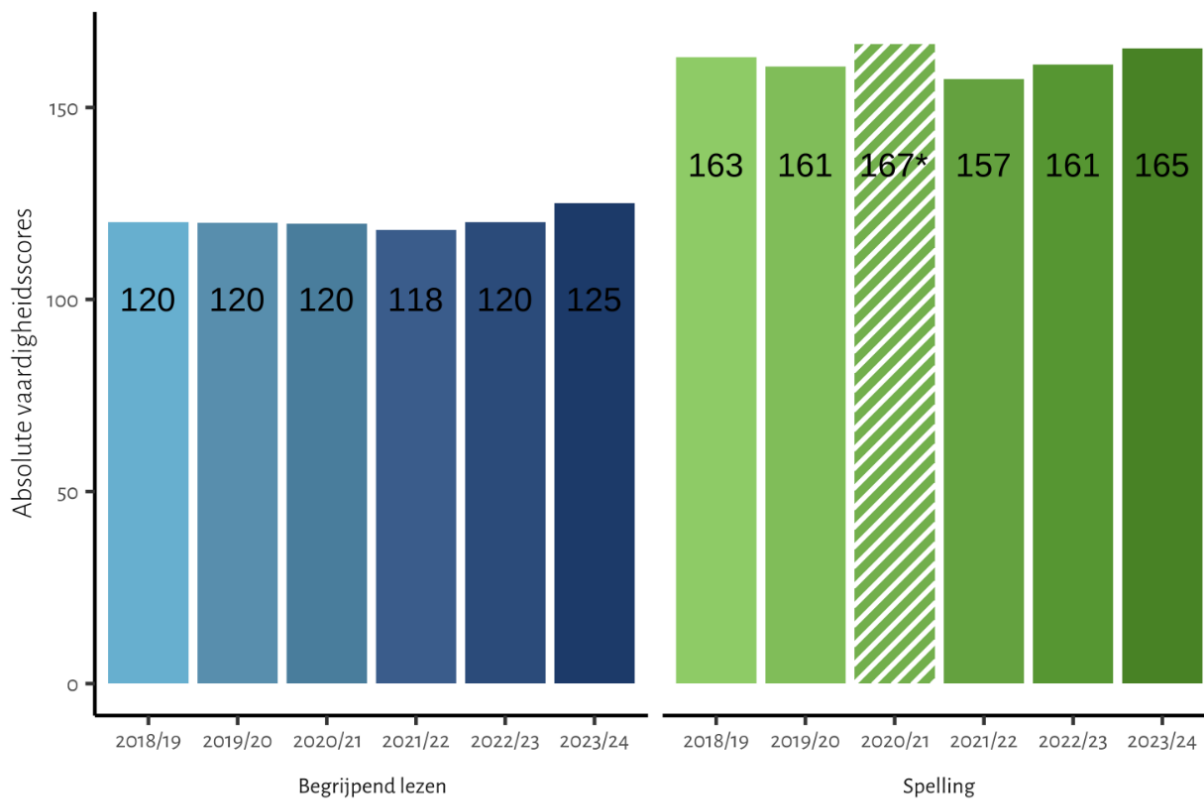
Figuur 2.4. Absolute vaardigheidsscores op de E-toetsen spelling voor de groep 7-cohorten van 2018/2019 t/m 2023/2024

Figuur 2.5 laat het startniveau van groep 3-leerlingen zien, weergegeven door de eerste toets die deze leerlingen hebben gemaakt in groep 3. Voor begrijpend lezen zijn dat de E-toetsen, voor spelling de M-toetsen. Merk op dat de behaalde vaardigheidsscores niet met elkaar te vergelijken zijn omdat het andere schalen betreft.

Bij begrijpend lezen zien we dat leerlingen in de getoonde schooljaren vergelijkbare vaardigheidsscores behaalden tussen 2018/2019 en 2020/2023. Een duidelijke stijging in schooljaar 2023/2024, waarbij de vaardigheidsscores hoger liggen dan de voorgaande getoonde schooljaren. Bij spelling zien we een dalende trend tussen de schooljaren 2018/2019 en 2021/2022. Echter, stijgen de vaardigheidsscores in de schooljaren daarna en ligt het in 2023/2024 hoger dan vóór COVID-19. Het schooljaar 2020/2021 wijkt bij spelling om meerdere redenen af van andere schooljaren en laat zich daarom niet goed interpreteren en met andere schooljaren vergelijken.

Figuur 2.5. Startniveau van leerlingen **begrijpend lezen** en **spelling** in groep 3 weergegeven in absolute vaardigheidsscores (E-toetsen voor begrijpend lezen, M-toetsen voor spelling), schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

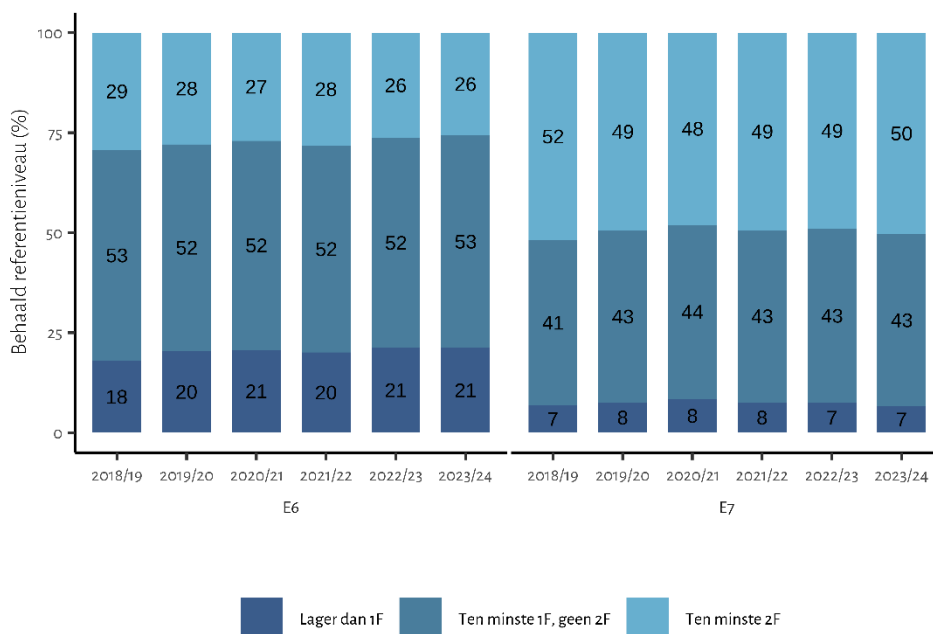
Noot: De absolute vaardigheidsscores in het schooljaar 2020/2021 wijken af van de andere jaren. Enerzijds was het geval dat de M-toets gemiddeld 6 weken later werd afgenomen, anderzijds zaten we toen midden in de COVID-19 pandemie. Omdat onduidelijk is of we daardoor een hogere, gelijke of juist een lagere score zouden moeten verwachten is de gemiddelde vaardigheidsscore in 2020/2021 bij spelling niet goed te interpreteren of te vergelijken met de andere jaren.

Naast vaardigheidsscores worden behaalde resultaten ook in referentieniveaus uitgedrukt. In **Figuur 2.6** laten we zien hoeveel procent van de leerlingen in groep 6 en 7 onder het fundamenteel niveau 1F zit, op het fundamenteel niveau 1F zit en hoeveel procent van de leerlingen het streefniveau 2F of hoger heeft behaald. Deze vergelijking kunnen we alleen voor begrijpend lezen laten zien.

Figuur 2.6 laat zien dat bij de groep 6-leerlingen het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F heeft behaald relatief stabiel is gebleven in de afgelopen jaren. Echter, het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F niet heeft behaald ligt in het schooljaar 2023/2024 nog steeds iets hoger dan vóór COVID-19. Daarentegen is het percentage leerlingen dat ten minste het streefniveau 2F heeft behaald nog steeds niet op het niveau van vóór COVID-19. Bij de groep 7-leerlingen is het percentage leerlingen dat het

fundamenteel niveau 1F heeft behaald over de afgelopen vier schooljaren relatief stabiel gebleven. In vergelijking met vóór COVID-19 zien we in het schooljaar 2023/2024 een afname in het percentage leerlingen die ten minste het streefniveau 2F heeft behaald, maar een toename in het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F heeft behaald. De afname in het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F niet behaald, lijkt zich te compenseren door het percentage leerlingen dat het streefniveau 2F heeft behaald.

Figuur 2.6. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 2F behaald heeft voor **begrijpend lezen** voor de E-toets groep 6 en 7, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Let op

- Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met de resultaten van de reeks leergroei-factsheets en beleidsrapportages, waar we de periode vóór en sinds COVID-19 vergelijken, aangezien dit andere uitkomstmaten betreft.
- Veranderingen in de samenstelling van de (historische) dataset van scholen en leerlingen kunnen leiden tot kleine verschillen in statistieken vergeleken met eerdere beleidsrapportages.
- De figuren uit dit beleidsrapport kunnen niet gerelateerd worden aan beleidsmaatregelen en zijn niet voor de evaluatie daarvan te gebruiken.

3. Rekenvaardigheid: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024

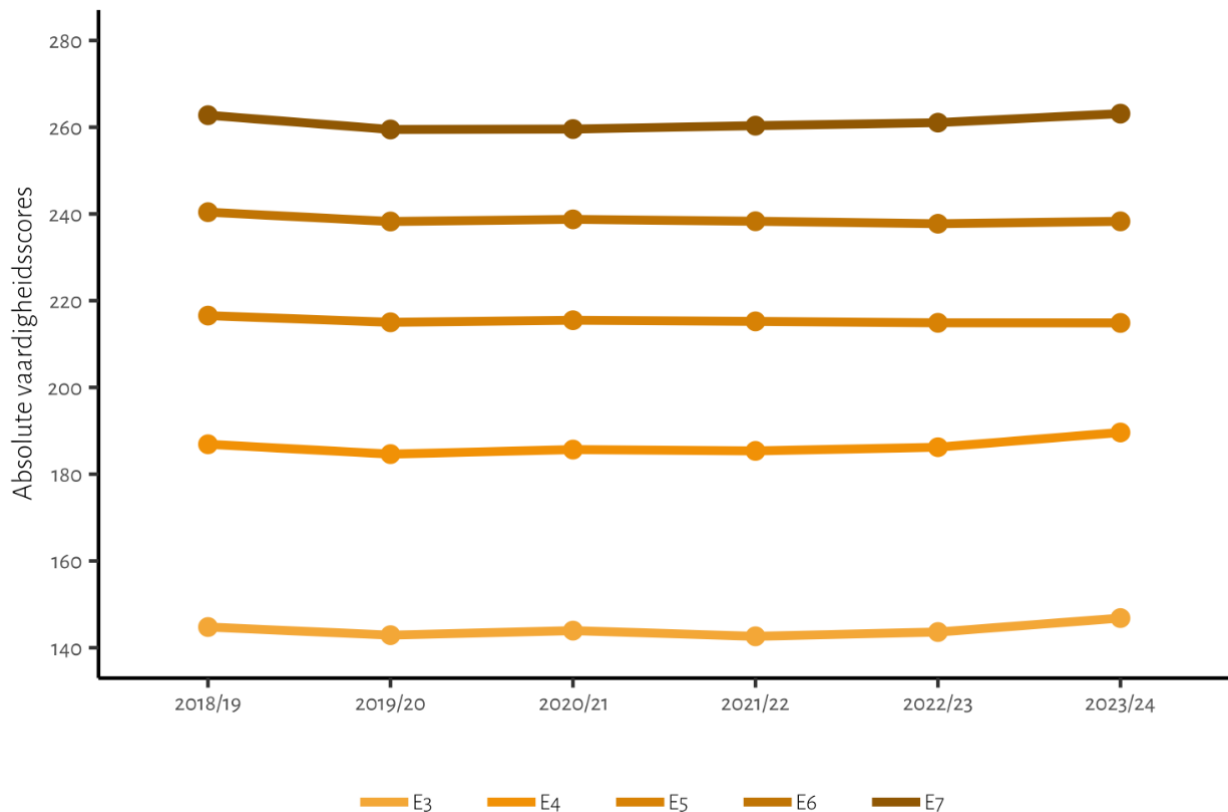
In dit hoofdstuk kijken we naar de ontwikkeling in de rekenvaardigheid van Nederlandse leerlingen.

Kernpunten

- Over het algemeen zijn de vaardigheidsscores voor rekenen-wiskunde relatief stabiel, met een licht stijgende trend in groep 3, 4 en 7.
- Het startniveau in groep 3 is bij rekenen-wiskunde licht gestegen vanaf schooljaar 2022/2023.
- Het percentage groep 6-leerlingen dat het referentieniveau 1F **niet** heeft behaald is gestegen, maar het percentage groep 7-leerlingen dat het referentieniveau 1F **niet** heeft behaald is iets gedaald ten opzichte van vóór COVID-19.

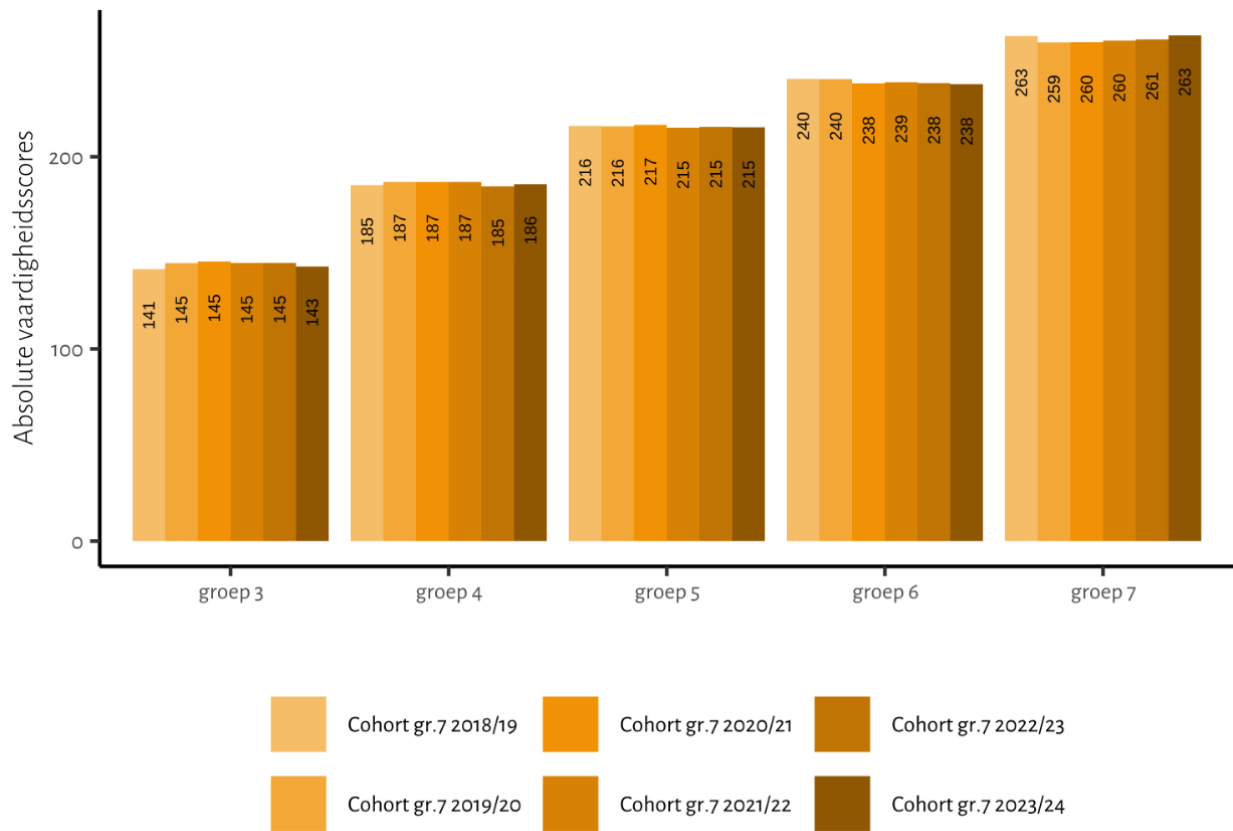
In **Figuur 3.1** zien we de gemiddelde vaardigheidsscores voor rekenen-wiskunde op de E-toetsen voor de schooljaren 2018/2019 tot en met 2023/2024. Per groep zijn de verschillen tussen de schooljaren allemaal kleiner dan 3 vaardigheidspunten en daardoor als niet noemenswaardig groot te beschouwen. We merken wel op dat de vaardigheidsscores van het COVID-19 schooljaar 2019/2020 lager zijn vergeleken met de periode vóór COVID-19.

Figuur 3.1. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

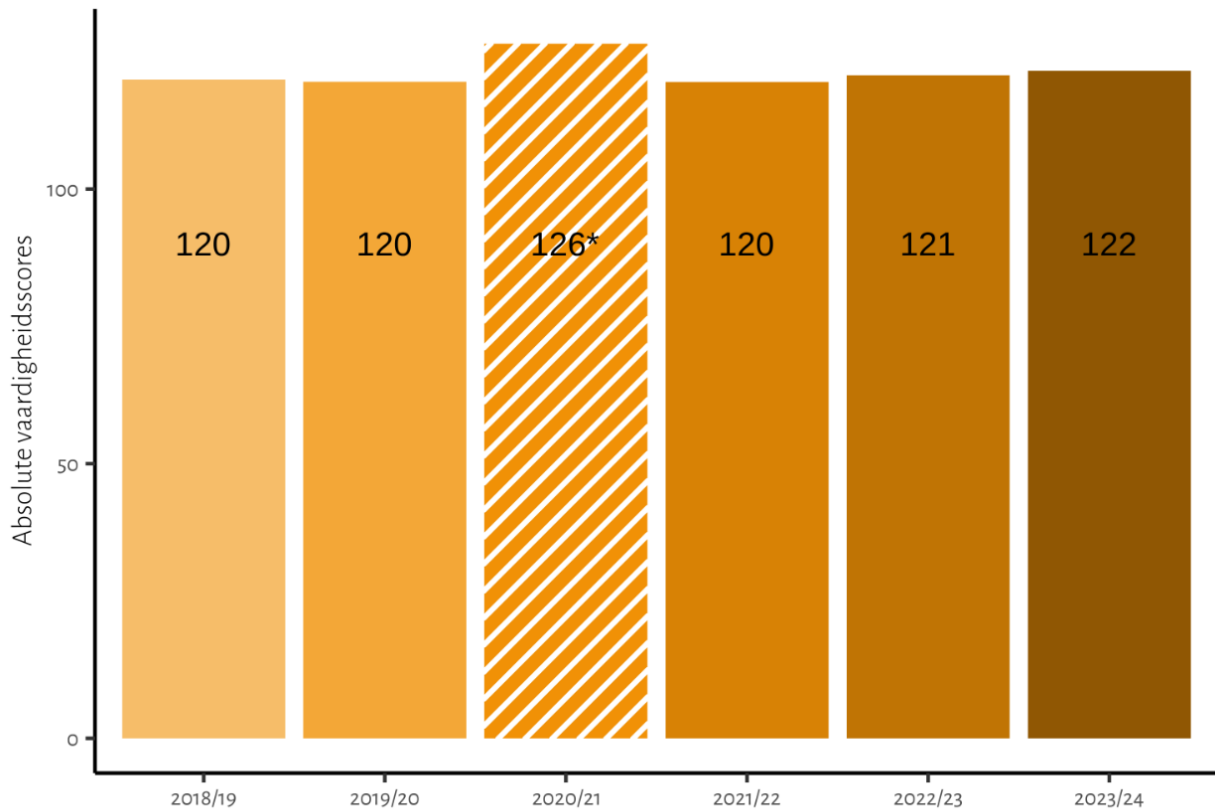
Figuur 3.2 laat zien dat leerlingen binnen een groep over alle cohorten heen gemiddeld vergelijkbare vaardigheidsscores behalen. Opvallend is wel dat we in lichtere mate de dip door het COVID-19 schooljaar 2019/2020 terug te zien is in de figuur. We zien dit bij de groep 4-leerlingen van het 2022/2023 cohort, groep 5-leerlingen van het 2021/2022 cohort, groep 6-leerlingen van het 2021/2020 cohort en groep 7-leerlingen van het 2019/2020 cohort. Echter, deze dalingen en stijgingen zijn nooit meer dan 5 vaardigheidspunten en daarom niet noemenswaardig groot.

Figuur 3.2. Absolute vaardigheidsscores op E-toetsen rekenen-wiskunde voor de groep 7-cohorten van 2018/2019 t/m 2023/2024

Figuur 3.3 geeft het startniveau van groep 3-leerlingen weer. We zien dat groep 3-leerlingen in het schooljaar 2019/2020 gemiddeld een vaardigheidsscore van 120 behalen. Dat gemiddelde is relatief stabiel gebleven over de jaren heen, maar in de laatste twee schooljaren zien we een lichte stijging. Het schooljaar 2020/2021 wijkt om meerdere redenen af van de andere schooljaren en laat zich daarom niet goed interpreteren en met andere schooljaren vergelijken.

Figuur 3.3. Startniveau van leerlingen rekenen-wiskunde in groep 3 weergegeven in absolute vaardigheidsscores van M-toetsen, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

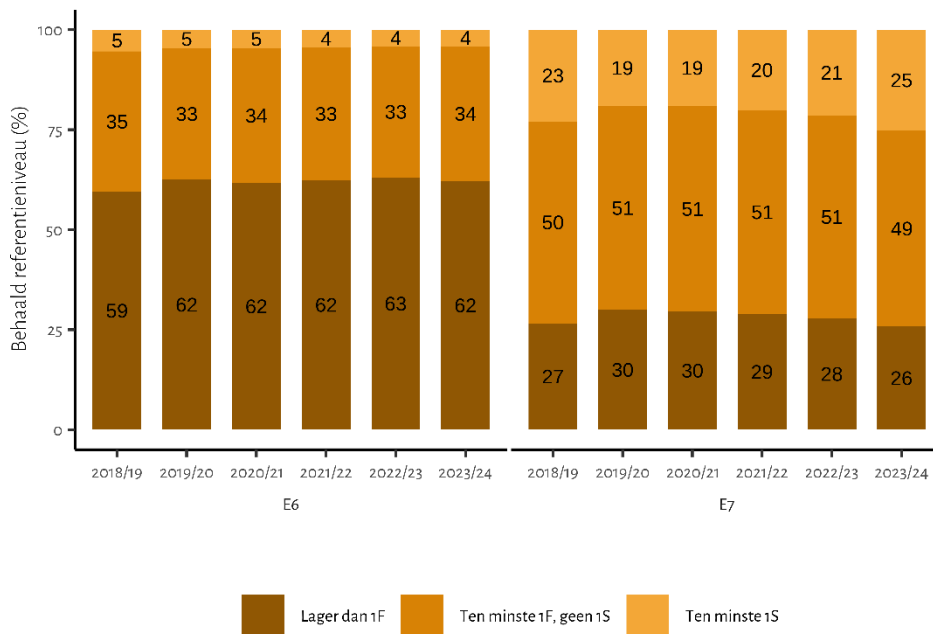
Noot: De absolute vaardigheidsscores in het schooljaar 2020/2021 wijken af van de andere jaren. Enerzijds was het geval dat de M-toets gemiddeld 6 weken later werd afgenomen, anderzijds zaten we toen midden in de COVID-19 pandemie. Omdat onduidelijk is of we daardoor een hogere, gelijke of juist een lagere score zouden moeten verwachten is de gemiddelde vaardigheidsscore in 2020/2021 niet goed te interpreteren of te vergelijken met de andere jaren.

Naast vaardigheidsscores worden de behaalde resultaten ook in referentieniveaus uitgedrukt. In **Figuur 3.4** laten we zien hoeveel procent van de leerlingen in groep 6 en 7 onder het fundamenteel niveau 1F zit, op het fundamenteel niveau 1F zit en hoeveel procent van de leerlingen het streefniveau 1S of hoger heeft behaald.

Figuur 3.4 laat zien dat het percentage groep 6-leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F niet heeft behaald relatief stabiel is gebleven tussen 2019/2020 en 2023/2024, maar nog steeds hoger ligt dan vóór COVID-19. Het percentage leerlingen dat tenminste het fundamenteel niveau 1F heeft behaald ligt in het schooljaar 2023/2024 nog steeds iets lager dan vóór COVID-19.

Bij de groep 7-leerlingen zien we een positiever beeld: het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F niet heeft behaald is nu zelfs lager dan vóór COVID-19. Ook zien we een toename in het percentage leerlingen dat ten minste het streefniveau 1S heeft behaald in het schooljaar 2023/2024. Dat lijkt vooral te komen doordat het percentage leerlingen dat het streefniveau 1S heeft behaald is gestegen.

Figuur 3.4. Percentage leerlingen dat referentieniveau 1F en 1S behaalt voor rekenen-wiskunde voor de E-toets groep 6 en 7, schooljaren 2018/2019 t/m 2023/2024

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Let op

- Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met de resultaten van de reeks leergraafactsheets en beleidsrapportages, waar we de periode vóór en sinds COVID-19 vergelijken, aangezien dit andere uitkomstmaten betreft.
- Veranderingen in de samenstelling van de (historische) dataset van scholen en leerlingen kunnen leiden tot kleine verschillen in statistieken vergeleken met eerdere beleidsrapportages.
- De figuren uit dit beleidsrapport kunnen niet gerelateerd worden aan beleidsmaatregelen en zijn niet voor de evaluatie daarvan te gebruiken.

4. Verdieping naar leerlingkenmerken: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024

In dit hoofdstuk komen drie analyses van hoofdstuk 2 en 3 terug: de ontwikkeling van de gemiddelde vaardigheidsscores, de cohortanalyse en de vertaling van de vaardigheidsscores naar referentieniveaus voor groep 6 en 7. Elke analyse wordt uitgesplitst naar opleidingsniveau ouders, gezinssamenstelling of geslacht, en is gebaseerd op de absolute vaardigheidsscores van rekenen-wiskunde voor schooljaar 2023/2024.

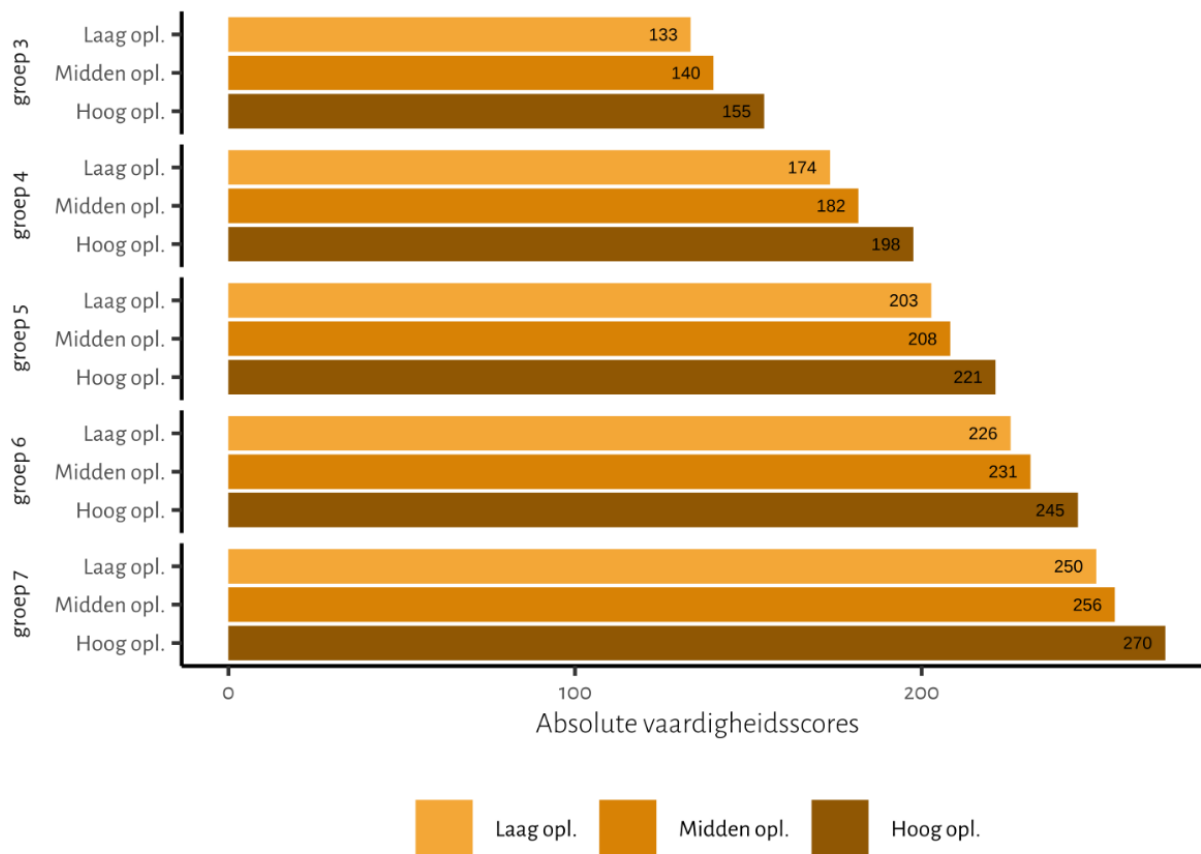
Kernpunten

- Over het algemeen behalen leerlingen met hoogopgeleide ouders, leerlingen uit tweeoudergezinnen en jongens hogere vaardigheidsscores in rekenen-wiskunde vergeleken met leerlingen met midden- en laagopgeleide ouders, leerlingen uit eenoudergezinnen en meisjes.
- Het percentage leerlingen dat in groep 6 en 7 tenminste het fundamenteel niveau 1F heeft behaald in rekenen-wiskunde is hoger bij leerlingen met hoogopgeleide ouders, leerlingen uit tweeoudergezinnen en jongens.

Vaardigheidsscores naar opleidingsniveau ouders

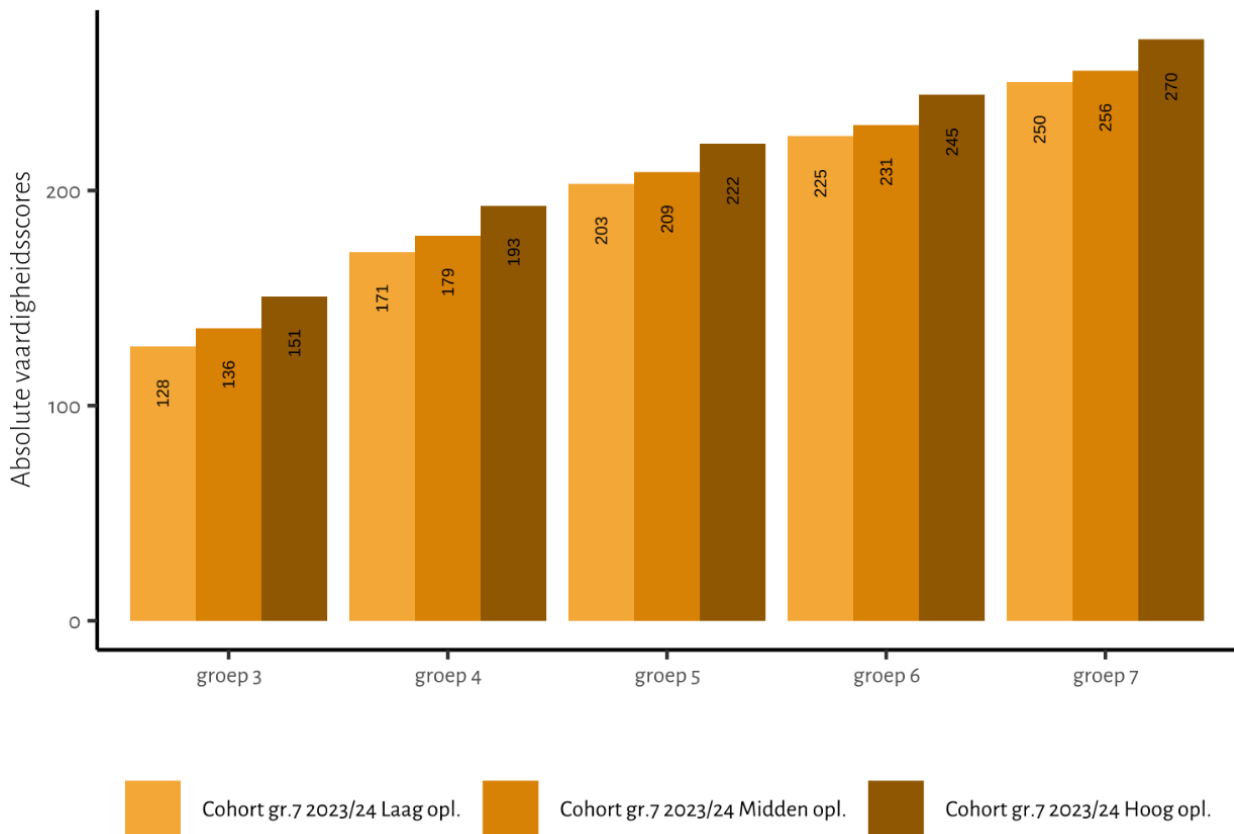
Figuur 4.1 laat de gemiddelde vaardigheidsscores van leerlingen op de E-toetsen van groep 3 tot en met groep 7 zien, naar opleidingsniveau van ouders voor schooljaar 2023/2024. De verschillen tussen leerlingen met laagopgeleide ouders en hoogopgeleide ouders ligt voor iedere groep op ongeveer 20 absolute vaardigheidspunten. Hetzelfde zien we bij begrijpend lezen en spelling (niet getoond in figuur).

Figuur 4.1. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde naar opleidingsniveau ouders voor groep 3 t/m 7 (schooljaar 2023/2024)

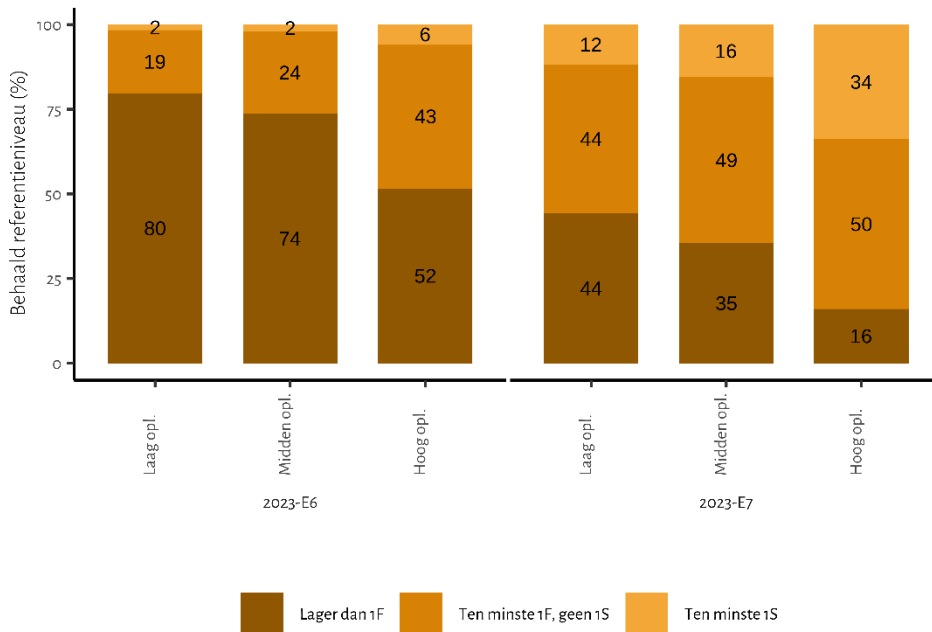
In **Figuur 4.2** zien we de gemiddelde vaardigheidsscores voor rekenen-wiskunde op E-toetsen naar opleidingsniveau ouders voor het groep 7-cohort 2023/2024. Deze leerlingen zaten in het schooljaar 2019/2020 in groep 3 en in het schooljaar 2023/2024 in groep 7. We zien dat leerlingen met hoogopgeleide ouders gemiddeld een hogere vaardigheidsscore behalen vergeleken met leerlingen met midden- en laagopgeleide ouders. Dit zien we ook terug bij begrijpend lezen en spelling (niet getoond in figuur).

Figuur 4.2. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor de groep 7-cohort 2023/2024, naar opleidingsniveau ouders

In **Figuur 4.3** zetten we de vaardigheidsscores om naar referentieniveaus en splitsen we deze uit naar het opleidingsniveau van ouders. **Figuur 4.3** laat zien dat ongeveer 20% van de leerlingen met laagopgeleide ouders, ongeveer 25% van de leerlingen met midden opgeleide ouders en ongeveer 50% van de leerlingen met hoogopgeleide ouders tenminste het fundamenteel niveau 1F heeft behaald in groep 6. Deze percentages liggen voor de leerlingen in groep 7 respectievelijk op ongeveer 55% (laagopgeleide ouders), ongeveer 65% (midden opgeleide ouders) en ongeveer 85% (hoogopgeleide ouders). Over het algemeen zien we dat leerlingen met hoogopgeleide ouders het vaakst het streefniveau 1S behalen. Daarentegen valt op dat leerlingen met laagopgeleide ouders het vaakst het fundamenteel niveau 1F niet behalen. Voor begrijpend lezen kunnen we dezelfde conclusies trekken (niet getoond in figuur).

Figuur 4.3. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft in **groep 6 en 7**, naar **opleidingsniveau ouders** aan de hand van vaardigheidsscores op E-toetsen voor rekenwiskunde (schooljaar 2023/2024)

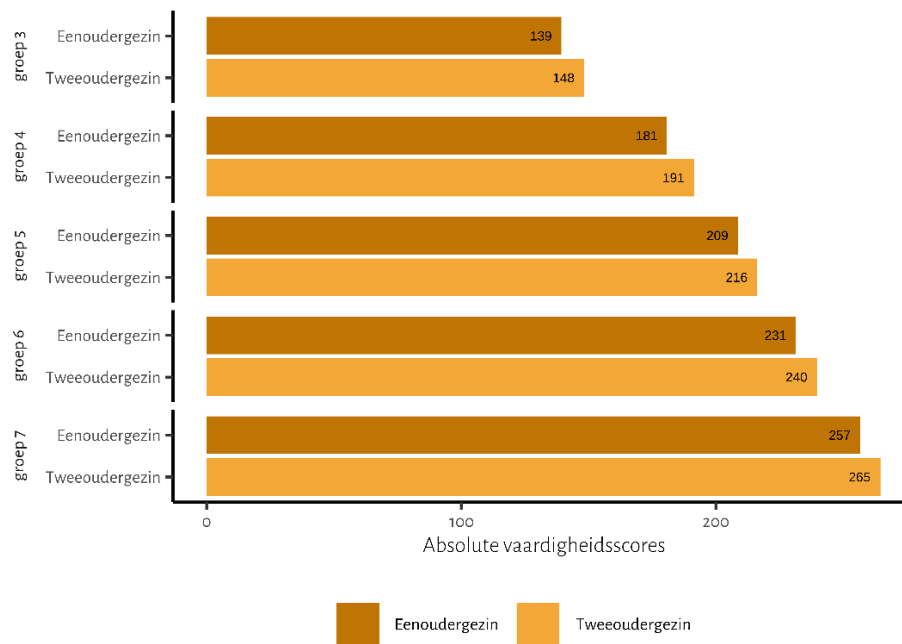

Noot: *Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.*

Vaardigheidsscores naar gezinssamenstelling

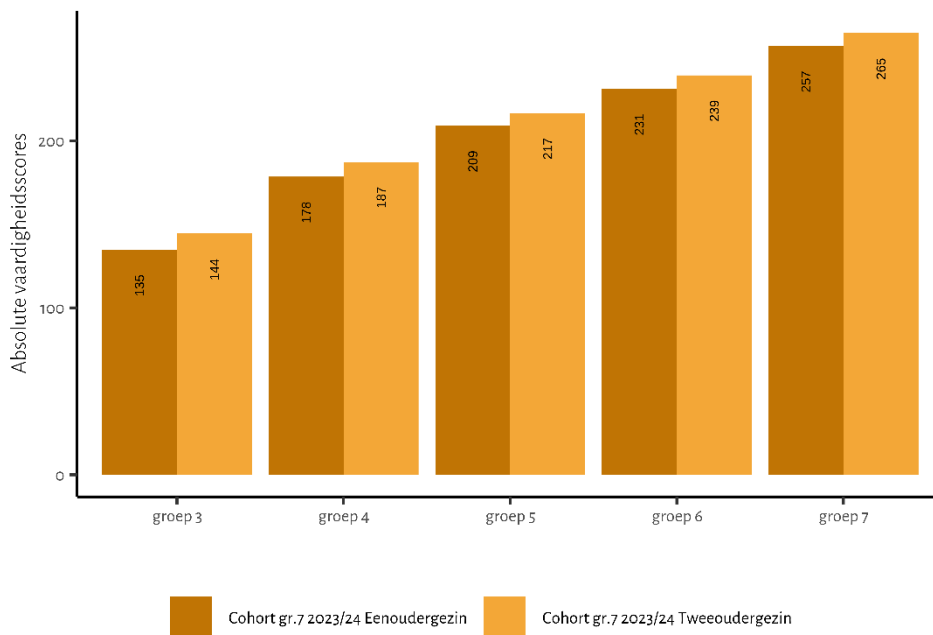
Figuur 4.4 laat de gemiddelde vaardigheidsscores van de E-toetsen van groep 3 tot en met groep 7 naar gezinssamenstelling zien, als een indicator voor stabiliteit in het huishouden. Leerlingen van eenoudergezinnen behalen gemiddeld lagere vaardigheidsscores vergeleken met leerlingen van tweeoudergezinnen. De grootte van het verschil ligt tussen de 7 en 10 vaardigheidspunten. Ook bij begrijpend lezen en spelling zien we dat leerlingen van eenoudergezinnen lagere vaardigheidsscores behalen (niet getoond in figuur).

Figuur 4.4. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde naar gezinssamenstelling voor groep 3 t/m 7 (schooljaar 2023/2024)

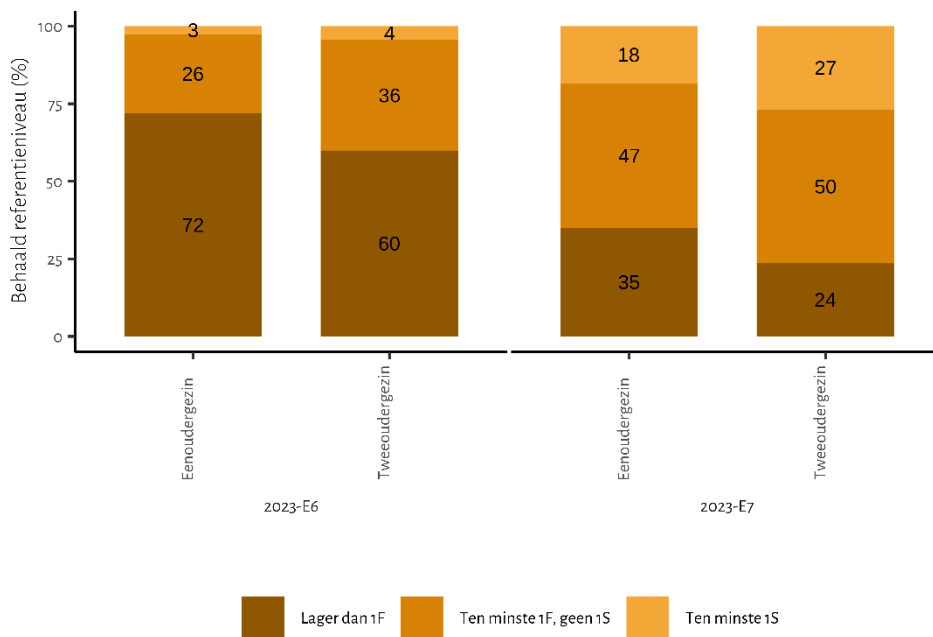
In **Figuur 4.5** zien we de cohortanalyse voor het groep 7-cohort 2023/2024 uitgesplitst naar gezinssamenstelling. Ook hier zien we dat leerlingen van eenoudergezinnen gemiddeld lagere vaardigheidsscores behalen in vergelijking met leerlingen van tweeoudergezinnen. Het verschil in de vaardigheidsscores tussen de groepen is redelijk stabiel. Hetzelfde zien we ook bij de vaardigheidsscores van begrijpend lezen en spelling (niet getoond in figuur).

Figuur 4.5. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor het groep 7-cohort 2023/2024, naar gezinssamenstelling

Figuur 4.6 laat zien dat leerlingen van eenoudergezinnen vaker het fundamenteel niveau 1F niet behalen dan leerlingen uit tweeoudergezinnen. Bijna 30% van de groep 6-leerlingen uit eenoudergezinnen behaalt minstens het fundamenteel niveau 1F, voor leerlingen uit tweeoudergezinnen ligt dit op 40%. In groep 7 behaalt 65% van de leerlingen uit eenoudergezinnen tenminste het fundamenteel niveau 1F en ruim 75% van de leerlingen uit tweeoudergezinnen. Daarnaast behalen leerlingen uit tweeoudergezinnen vaker het streefniveau 1S maar dit verschil is groter in groep 7 dan in groep 6. De percentages zijn iets anders bij begrijpend lezen, maar het beeld dat leerlingen van tweeoudergezinnen vaker minstens het fundamenteel niveau 1F behalen blijft hetzelfde (niet getoond in figuur).

Figuur 4.6. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft in **groep 6 en 7,** naar gezinssamenstelling aan de hand van E-toetsen voor rekenen-wiskunde (schooljaar 2023/2024)

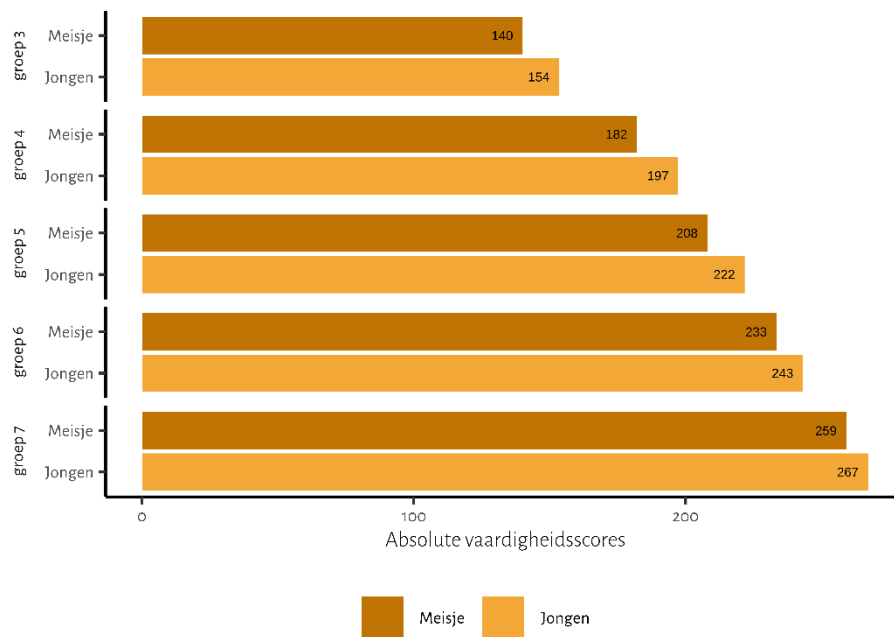

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Vaardigheidsscores naar geslacht

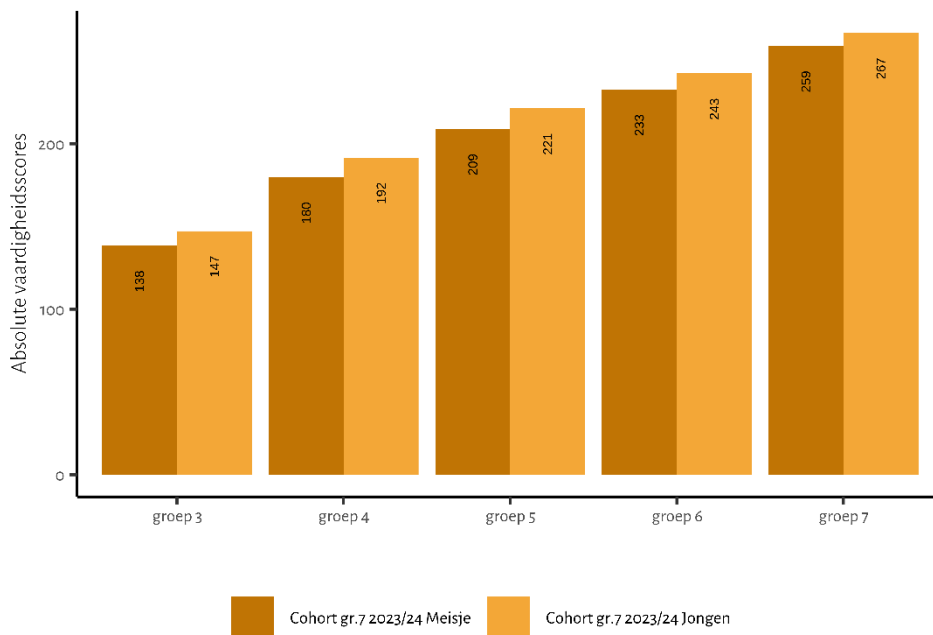
In **Figuur 4.7** zien we dat jongens gemiddeld hogere vaardigheidsscores behalen voor rekenen-wiskunde dan meisjes in het schooljaar 2023/2024. Wat opvalt is dat de verschillen in groep 3, 4 en 5 het grootst zijn en in groep 7 het kleinst. Bij begrijpend lezen zien we enkel een noemenswaardig verschil in groep 5, waarbij de meisjes een hogere vaardigheidsscore behalen dan jongens. Bij spelling zien we geen noemenswaardige verschillen (niet getoond in figuur).

Figuur 4.7. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde naar **geslacht** voor groep 3 t/m 7 (schooljaar 2023/2024)

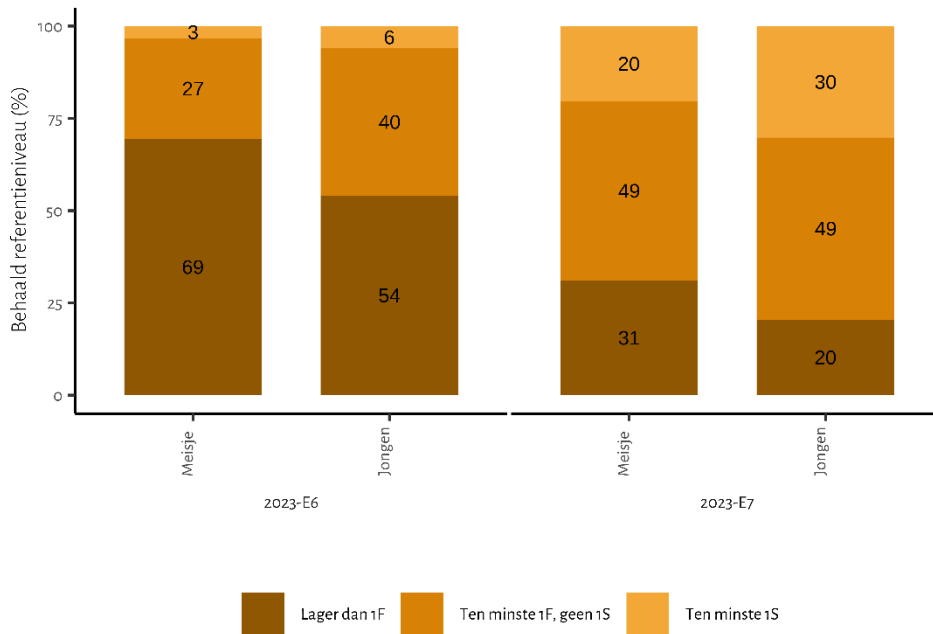
In **Figuur 4.8** zien we in de cohortanalyse terug dat jongens gemiddeld hogere vaardigheidsscores in rekenen-wiskunde behalen in vergelijking met meisjes. Dat verschil is voor groep 4- en groep 5- leerlingen het grootst. Bij begrijpend lezen zien we enkel dat meisjes in groep 5 en groep 6 hogere vaardigheidsscores behalen dan jongens. Bij spelling zien we geen noemenswaardige verschillen tussen jongens en meisjes (niet getoond in figuur).

Figuur 4.8. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor het groep 7-cohort 2023/2024, naar geslacht

Figuur 4.9 geeft de behaalde referentieniveaus weer van meisjes en jongens in groep 6 en groep 7. In groep 6 wordt het fundamenteel niveau 1F door 30% van de meisjes en ongeveer 45% van de jongens behaald. In groep 7 ligt dit percentage voor meisjes op bijna 70% en voor de jongens op ongeveer 80%. Het verschil tussen meisjes en jongens lijkt vooral te komen omdat meisjes zowel iets minder vaak het fundamenteel niveau 1F niet halen, als ook het streefniveau 1S niet. Bij begrijpend lezen vinden we het omgekeerde, jongens halen hierbij vaker het fundamenteel niveau 1F niet, en ook minder vaak het streefniveau 2F (niet getoond in figuur).

Figuur 4.9. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft in **groep 6 en 7, naar geslacht** aan de hand van vaardigheidsscores E-toetsen voor rekenen-wiskunde (schooljaar 2023/2024)

Noot: *Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.*

Let op

- Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met de resultaten van de reeks leergroei-factsheets en beleidsrapportages, waar we de periode vóór en sinds COVID-19 vergelijken, aangezien dit andere uitkomstmaten betreft.
- Veranderingen in de samenstelling van de (historische) dataset van scholen en leerlingen kunnen leiden tot kleine verschillen in statistieken vergeleken met eerdere beleidsrapportages.
- De figuren uit deze beleidsrapportages kunnen niet gerelateerd worden aan beleidsmaatregelen en zijn niet voor de evaluatie daarvan te gebruiken.

5. Verdieping naar schoolkenmerken: 2de meting t/m schooljaar 2023/2024

In dit hoofdstuk komen drie analyses van hoofdstuk 2 en 3 terug: de ontwikkeling van gemiddelde vaardigheidsscores, de cohortanalyse en de vertaling van vaardigheidsscores naar referentieniveaus voor groep 6 en 7. Elke analyse wordt uitgesplitst naar schoolweging, stedelijkheid of schoolgrootte, en is gebaseerd op de absolute vaardigheidsscores van rekenen-wiskunde voor schooljaar 2023/2024.

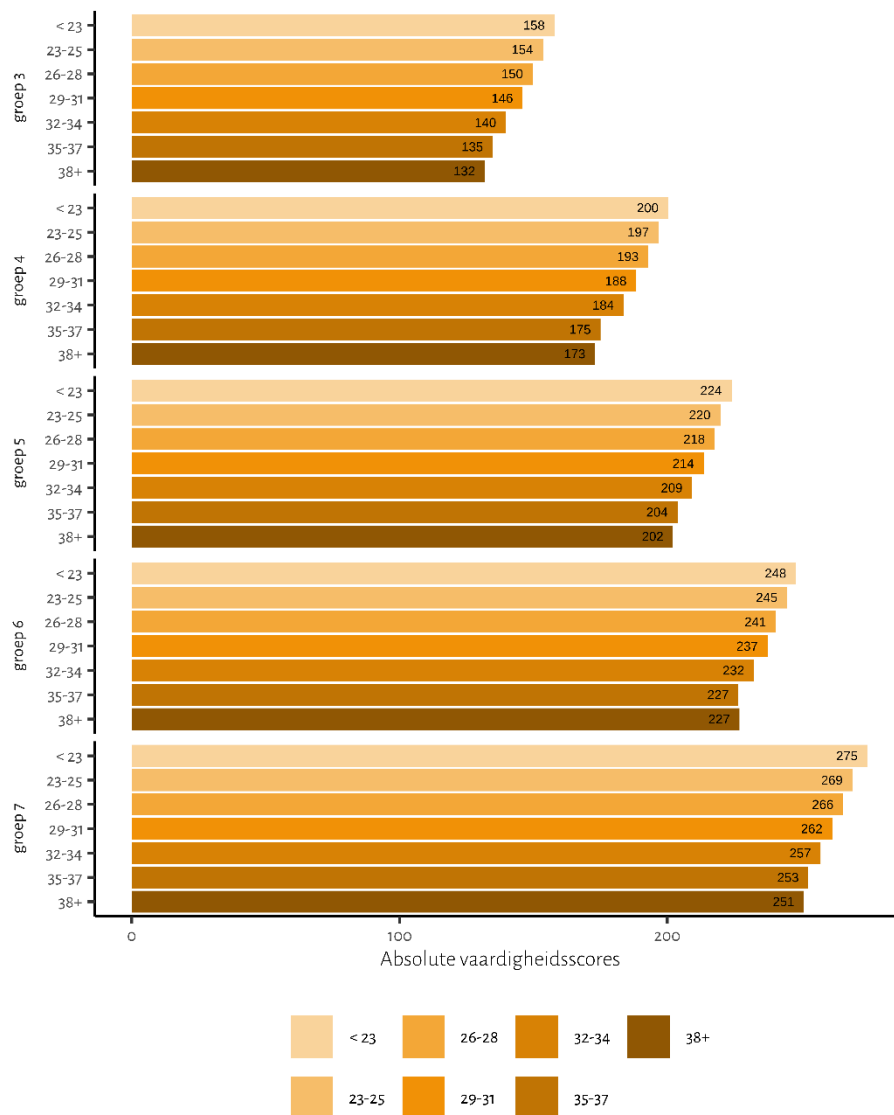
Kernpunten

- Leerlingen op scholen met een lage schoolweging behalen gemiddeld hogere rekenen-wiskunde vaardigheidsscores vergeleken met leerlingen op scholen met een hoge schoolweging. Dit zien we ook terug in het percentage leerlingen dat minstens het fundamenteel niveau 1F behaalt.
- Bij rekenen-wiskunde zijn er weinig verschillen in de gemiddelde absolute vaardigheidsscores en het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F heeft behaald wanneer we een uitsplitsing maken naar stedelijkheid.
- De verschillen met betrekking tot schoolgrootte zijn niet noemenswaardig groot, echter, we zien wel dat groep 6- en groep 7-leerlingen op grote scholen vaker dan leerlingen op kleine scholen tenminste het fundamenteel niveau 1F behalen.

Vaardigheidsscores naar schoolweging

Figuur 5.1 laat de gemiddelde vaardigheidsscores van de E-toetsen van groep 3 tot en met groep 7 naar schoolweging zien voor het schooljaar 2023/2024. Leerlingen op scholen met een lage schoolweging behalen gemiddeld hogere vaardigheidsscores in vergelijking met leerlingen op scholen met een hoge schoolweging. Bij leerlingen van groep 3 en groep 4 zijn de verschillen het grootst. Bij begrijpend lezen en spelling zien we nagenoeg hetzelfde beeld (niet getoond in figuur).

Figuur 5.1. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde naar schoolweging voor groep 3 t/m 7 (schooljaar 2023/2024)

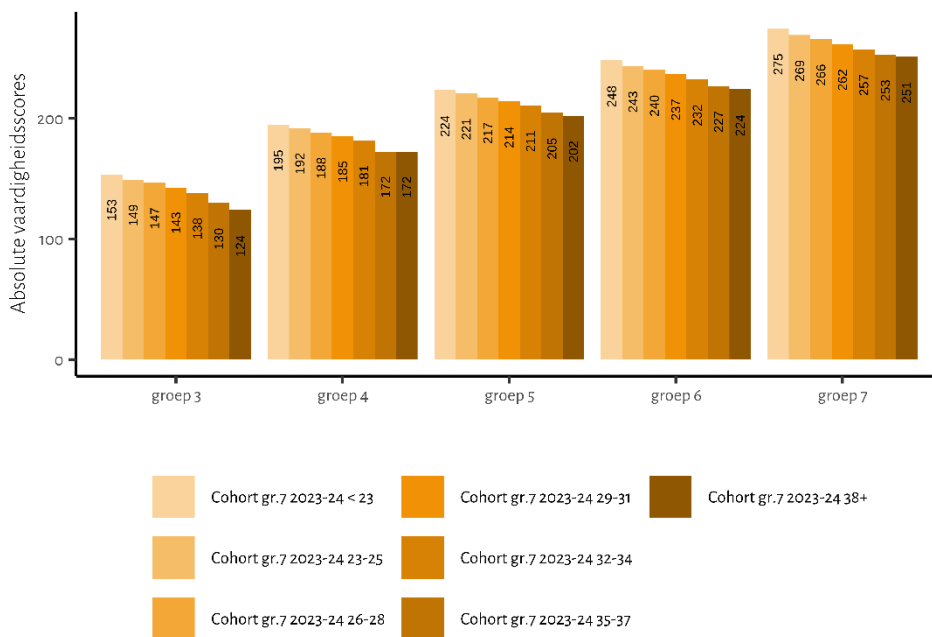

Noot: In de categorie schoolweging <23 zit 3% van de onderzochte scholen, in de categorie 23-26 9% van de scholen, in de categorie 26-29 27% van de scholen, in de categorie 29-32 33% van de scholen, in de categorie 32-35 15% van de scholen, in de categorie 35-38 10% van de scholen en in de categorie 38+ 3% van de scholen. De grootte van het verschil ten opzichte van de laatste categorie kan dus maar toegeschreven worden aan enkele scholen.

Om leerlingen van groep 3 tot en met 7 te volgen bekijken we het groep 7-cohort 2023/2024. Dit zijn leerlingen die in het schooljaar 2019/2020 in groep 3 gestart zijn en in het schooljaar 2023/2024 in groep 7 zaten. In **Figuur 5.2** zien we de cohortanalyse voor de gemiddelde vaardigheidsscores van de E-toetsen uitgesplitst naar schoolweging. Ook hier zien we een vergelijkbaar beeld als reeds geschetst in **Figuur 5.1**. Leerlingen van scholen met een lagere schoolweging behalen doorgaans gemiddeld

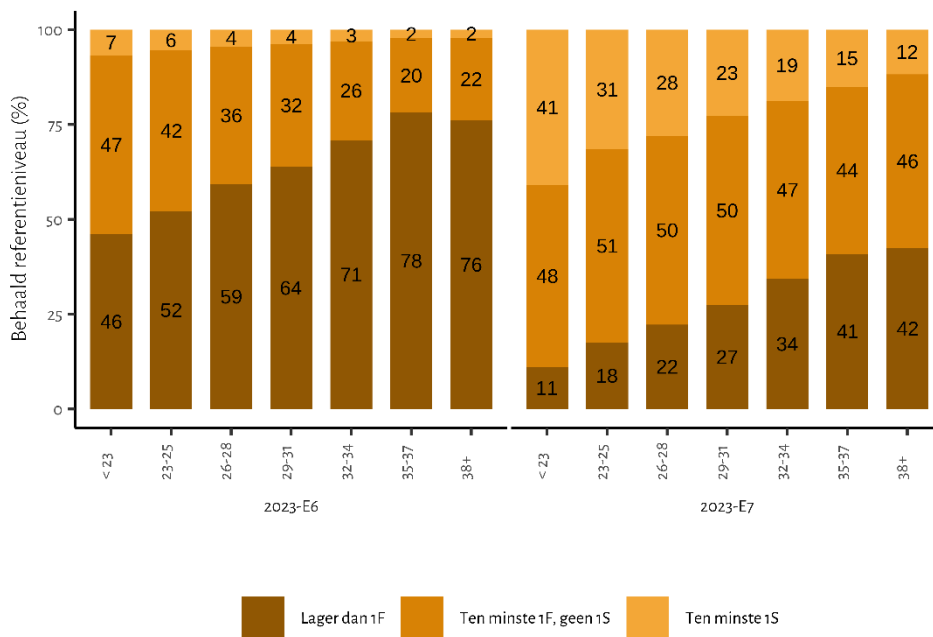
hogere vaardigheidsscores. Bij begrijpend lezen en spelling zien we dit ook terugkomen (niet getoond in figuur).

Figuur 5.2. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor het groep 7-cohort 2023/2024, naar schoolweging

Figuur 5.3 laat zien hoeveel procent van de leerlingen in groep 6 en groep 7 onder het fundamenteel niveau 1F zit, op het fundamenteel niveau 1F zit en hoeveel procent van de leerlingen het streefniveau 1S of hoger heeft behaald. Ook hier doen leerlingen van scholen met een lagere schoolweging het gemiddeld gezien beter. Fundamenteel niveau 1F is door ongeveer 50% van de groep 6-leerlingen behaald op scholen met een lage schoolweging (23 of minder). Op scholen met een hoge schoolweging (35 of meer) ligt dit percentage rond de 20%. Voor de leerlingen in groep 7 liggen de percentages op ongeveer 90% (23 of minder) en ongeveer 60% (35 of meer). Verder zien we dat het percentage leerlingen dat het streefniveau 1S heeft behaald het hoogste ligt op scholen met een lage schoolweging en het percentage leerlingen dat het fundamenteel niveau 1F niet behaalt ligt het hoogste op scholen met een hoge schoolweging. Bij begrijpend lezen ligt het percentage leerlingen dat minimaal 1F heeft gehaald hoger, maar verschillen tussen de mate van schoolweging blijven bestaan (niet getoond in figuur).

Figuur 5.3. Percentage leerlingen dat voor rekenen-wiskunde een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft voor de E-toetsen in **groep 6 en 7**, naar **schoolweging** (schooljaar 2023/2024)

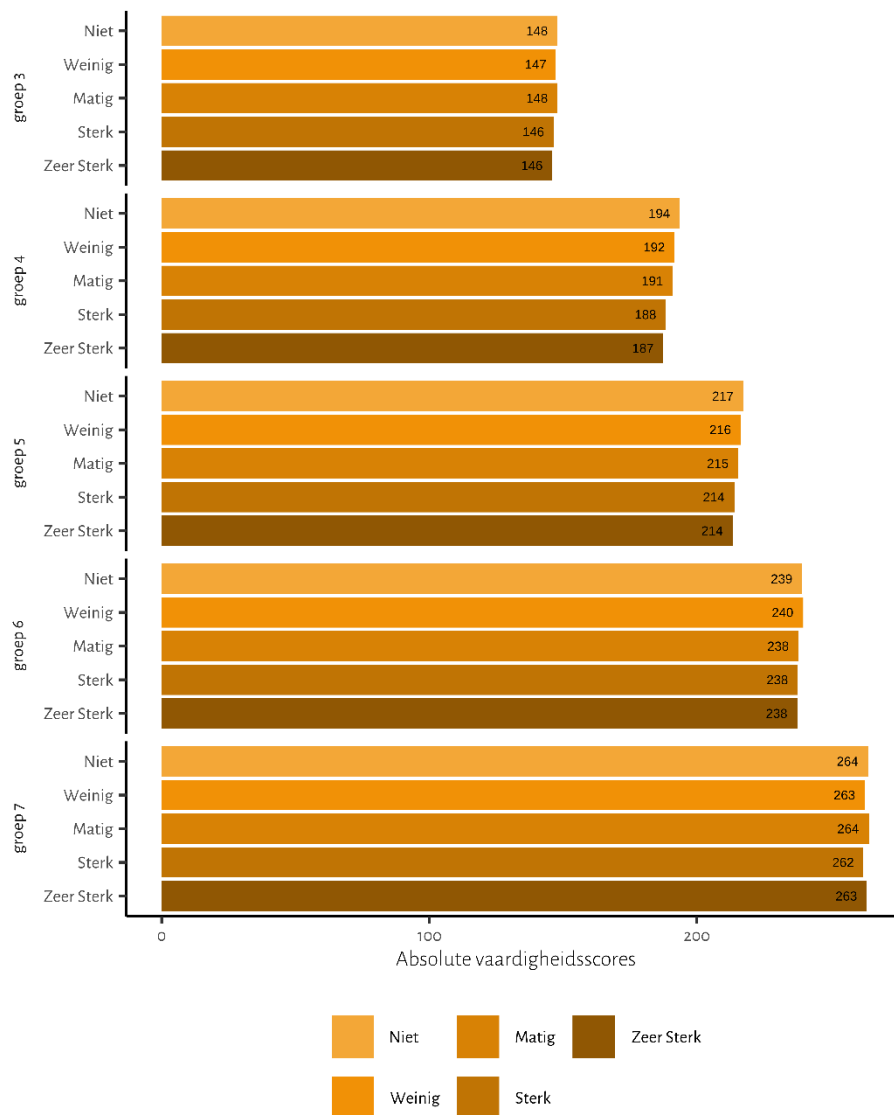

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Vaardigheidsscores naar stedelijkheid

Figuur 5.4 laat geen grote verschillen zien wat betreft de behaalde vaardigheidsscores uitgesplitst naar stedelijkheid van de school. Enkel in groep 4 zien zijn vaardigheidsscores iets hoger in niet- of weinigstedelijk gebied. Bij begrijpend lezen is dat in groep 4 ook het geval en bij spelling in groep 3 en 4 (niet getoond in figuur).

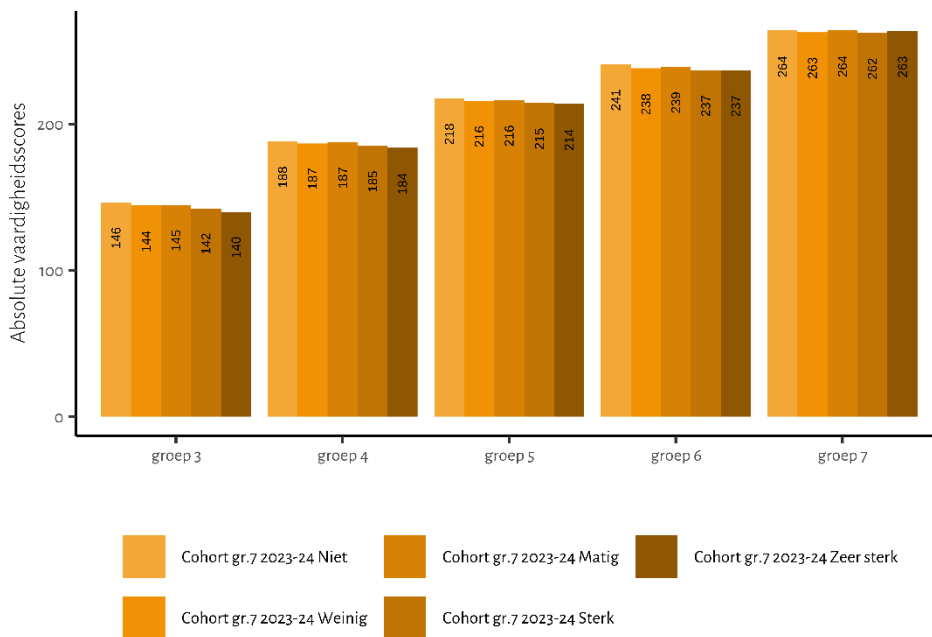
Figuur 5.4. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor groep 3 t/m 7, naar **stedelijkheid** (schooljaar 2023/2024)

Noot: In de categorie niet stedelijk zit 12% van de onderzochte scholen, in de categorie weinig stedelijk 26% van de scholen, in de categorie matig stedelijk 16% van de scholen, in de categorie sterk stedelijk 27% van de scholen en in de categorie zeer sterk stedelijk 19% van de scholen.

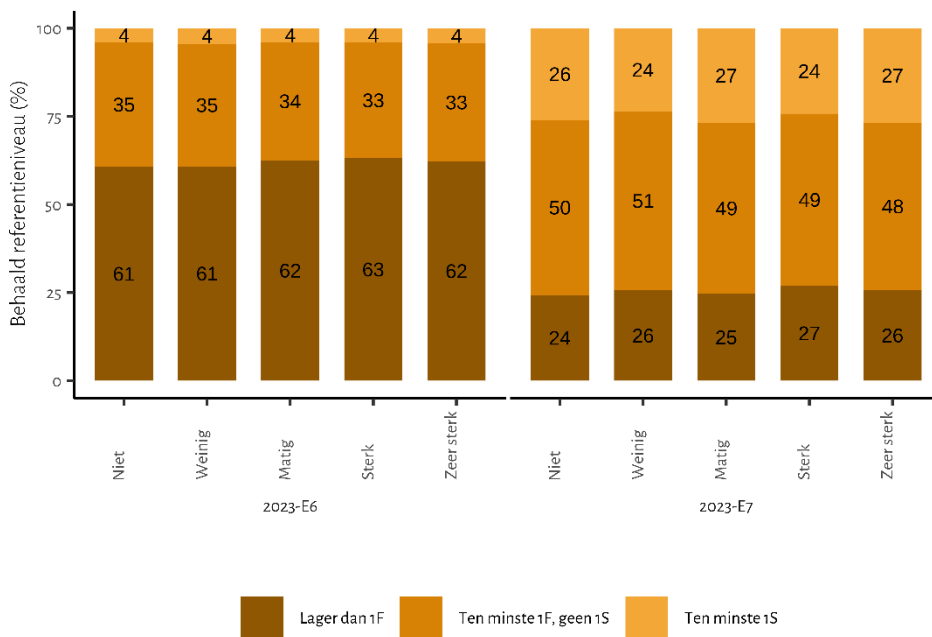
In **Figuur 5.5** zien we de cohortanalyse van de gemiddelde vaardigheidsscores van de E-toetsen uitgesplitst naar de mate van stedelijkheid voor groep 7-cohort 2023/2024. Over het algemeen zien we een lichte daling in vaardigheidsscores, maar enkel in groep 3 is deze noemenswaardig groot. Hetzelfde zien we bij begrijpend lezen en spelling (niet getoond in figuur).

Figuur 5.5. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor het groep 7-cohort 2023/2024, naar stedelijkheid

Figuur 5.6 laat zien hoeveel procent van de leerlingen in groep 6 en groep 7 het fundamenteel niveau 1F heeft behaald, uitgesplitst naar de mate van stedelijkheid. We zien geen noemenswaardige verschillen wat betreft de mate van stedelijkheid. Bij begrijpend lezen zien we wel grotere verschillen tussen leerlingen wat betreft de mate van stedelijkheid. Dat verschil is in groep 7 echter niet meer noemenswaardig (niet getoond in figuur).

Figuur 5.6. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft in **groep 6 en 7**, naar **stedelijkheid**, aan de hand van E-toetsen voor rekenen-wiskunde (schooljaar 2023/2024)

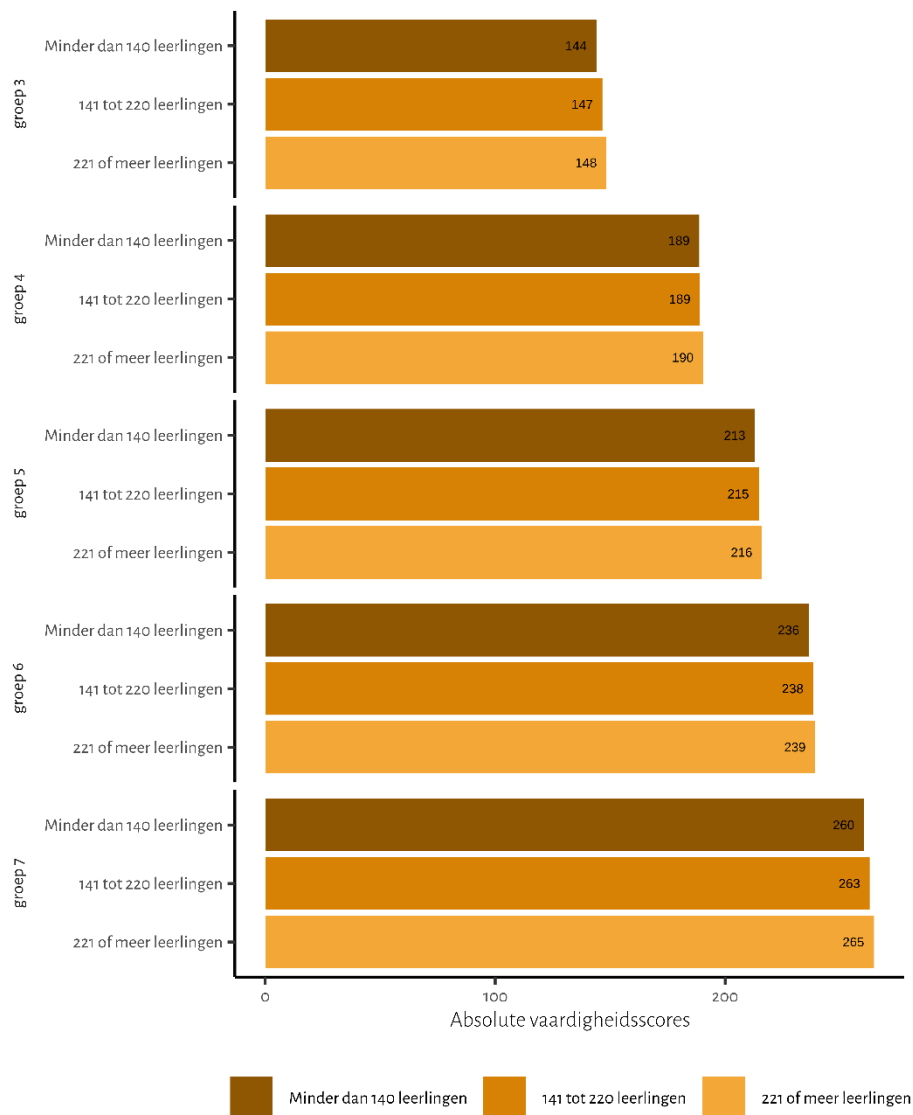

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Vaardigheidsscores naar schoolgrootte

Figuur 5.7 laat de gemiddelde vaardigheidsscores van de E-toetsen van groep 3 tot en met groep 7 zien uitgesplitst naar schoolgrootte voor schooljaar 2023/2024. Enkel in groep 7 zien we dat leerlingen op scholen met minder dan 140 leerlingen in groep 7 een iets lagere vaardigheidsscore behalen dan leerlingen op grotere scholen. Bij begrijpend lezen hebben leerlingen op scholen met minder dan 140 leerlingen in groep 6 en 7 een lagere vaardigheidsscore dan leerlingen op grotere scholen (niet getoond in figuur). Bij spelling zien we geen noemenswaardige verschillen (niet getoond in figuur).

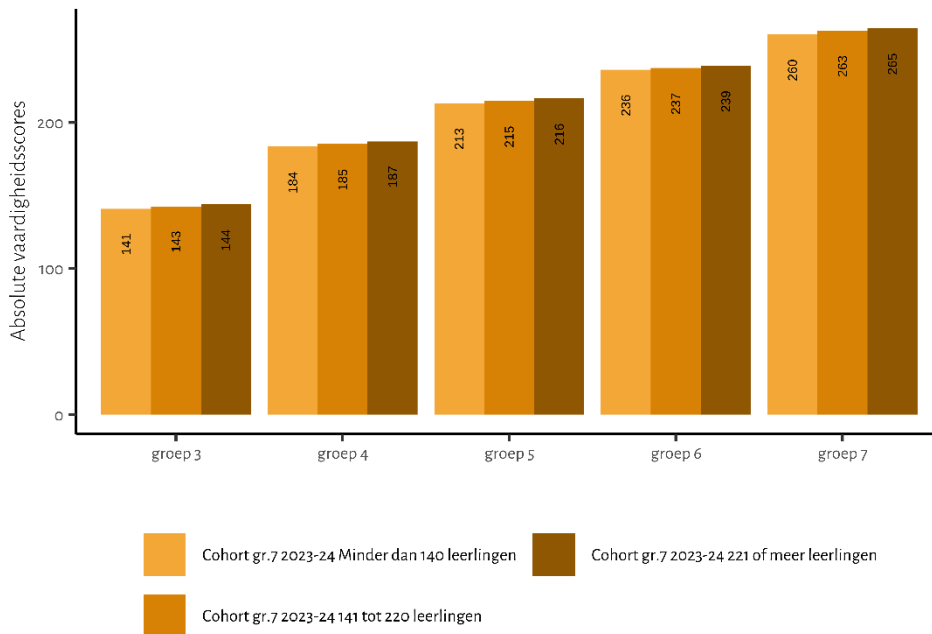
Figuur 5.7. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde naar schoolgrootte voor groep 3 t/m 7 (schooljaar 20233/2024)

Noot: In de categorie minder dan 140 leerlingen zit 43% van de onderzochte scholen, in de categorie 141 tot 220 leerlingen zit 29% van de scholen en in de categorie 221 of meer leerlingen zit 28% van de scholen.

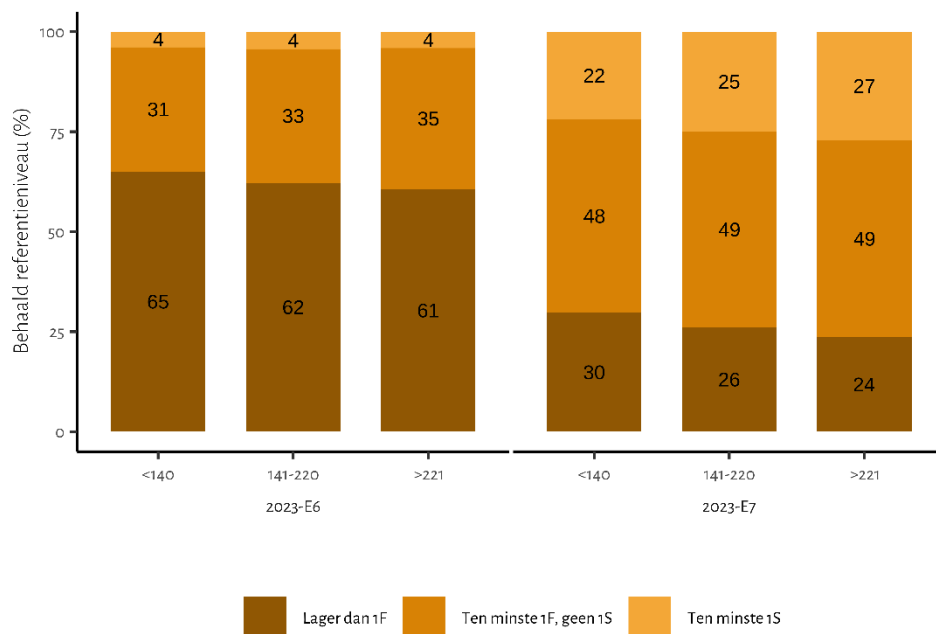
Figuur 5.8 toont de cohortanalyse uitgesplitst naar schoolgrootte. We zien dat leerlingen op scholen met minder dan 140 leerlingen gemiddeld gezien een iets lagere absolute vaardigheidsscore behalen dan leerlingen op grotere scholen, deze verschillen zijn echter niet noemenswaardig groot. Enkel in groep 7 zien we een verschil van 5 vaardigheidspunten. Bij spelling zijn de verschillen groter in groep 4 en groep 5, bij begrijpend lezen in groep 5 en 6 (niet getoond in figuur).

Figuur 5.8. Absolute vaardigheidsscores voor de E-toets rekenen-wiskunde voor het groep 7-cohort 2023-24, naar schoolgrootte

Figuur 5.9 splitst de referentieniveaus uit naar schoolgrootte. Wat opvalt is dat kleine scholen een iets hoger percentage groep 6- en groep 7-leerlingen hebben die het fundamenteel niveau 1F niet behalen, en daarmee ook een iets lager percentage dat tenminste het fundamenteel niveau 1F wel behaald. Bij begrijpend lezen verschilt het percentage leerlingen dat tenminste het fundamenteel niveau 1F heeft behaald in groep 7 echter niet noemenswaardig (niet getoond in figuur).

Figuur 5.9. Percentage leerlingen dat een referentieniveau 1F en 1S behaald heeft in **groep 6 en 7**, naar **schoolgrootte**, aan de hand van vaardigheidsscores op E-toetsen voor rekenen-wiskunde (schooljaar 2023/2024)

Noot: Aangezien er slechts één drempelwaarde is, is het logisch dat leerlingen uit groep 6 over het algemeen minder vaak minstens het fundamenteel niveau 1F behalen dan leerlingen uit groep 7.

Let op

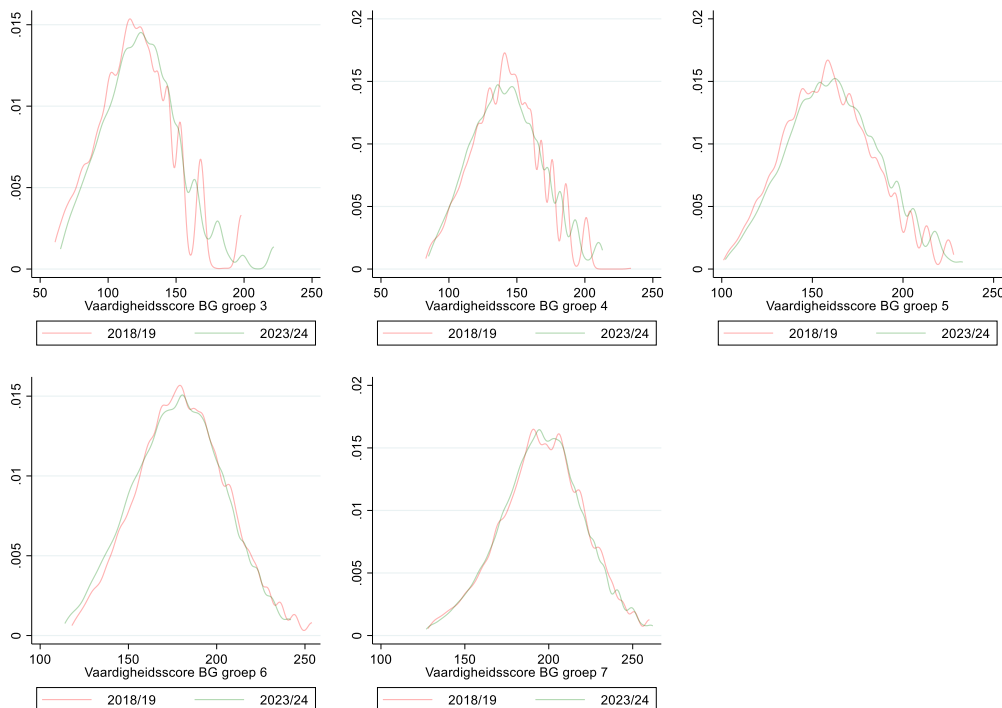
- Deze resultaten kunnen niet vergeleken worden met de resultaten van de reeks leergroei-factsheets en beleidsrapportages, waar we de periode vóór en sinds COVID-19 vergelijken, aangezien dit andere uitkomstmaten betreft.
- Veranderingen in de samenstelling van de (historische) dataset van scholen en leerlingen kunnen leiden tot kleine verschillen in statistieken vergeleken met eerdere beleidsrapportages.
- De figuren uit dit beleidsrapport kunnen niet gerelateerd worden aan beleidsmaatregelen en zijn niet voor de evaluatie daarvan te gebruiken.

6. Extra analyses – Verdeling vaardigheidsscores

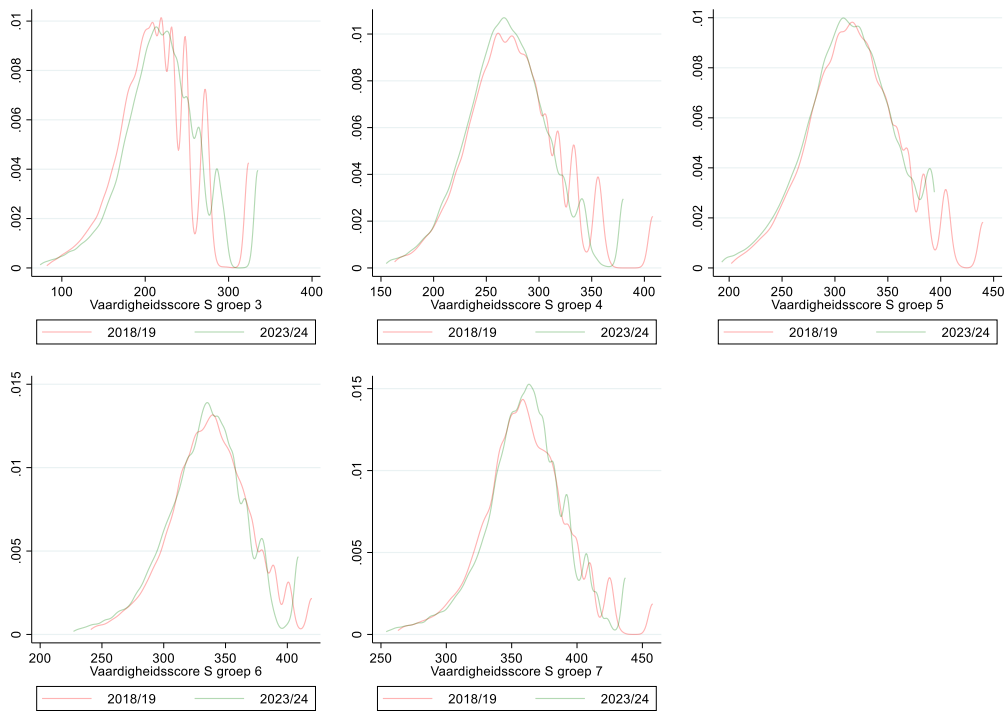
In dit hoofdstuk laten we drie figuren zien die de verdeling van vaardigheidsscores per groep en per domein tonen. **Figuur 6.1** laat de resultaten voor begrijpend lezen zien, **Figuur 6.2** voor spelling, en **Figuur 6.3** voor rekenen-wiskunde. Vaardigheidsscores zijn afgerond op hele score-punten en vanwege onthullingsgevaar zijn scores met minder dan 10 observaties uit de distributie verwijderd. Het feit dat de distributie van met name spelling enige pieken en dalen bevat hangt samen met het scoreverloop van Cito-vaardigheidstoetsen.

Over het algemeen is te zien dat leerlingen in het schooljaar 2018/2019 (net vóór COVID-19) vergelijkbare vaardigheidsscores behaalden als in 2023/2024. De rode verdeling (schooljaar 2018/2019) loopt vrijwel overal ongeveer gelijk met de groene verdeling (schooljaar 2023/2024). In de verdeling naar vaardigheidsscores van begrijpend lezen in groep 3 zijn aan de rechterkant van de verdeling in 2023/2024 meer hoge scores (>200) te zien dan in 2018/2019. Voor spelling groep 3 lijkt de gehele distributie in schooljaar 2023/2024 wat meer naar rechts te liggen, en daarmee op een gemiddeld wat hoger niveau dan in schooljaar 2018/2019.

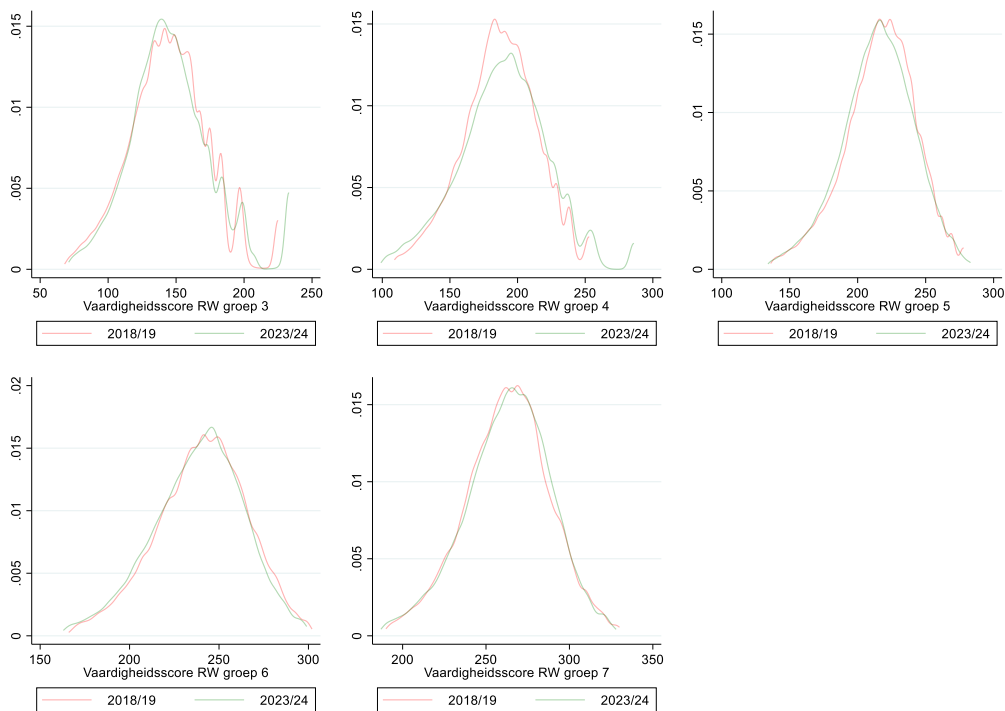
Figuur 6.1. Verdeling van vaardigheidsscores voor E-toets van **begrijpend lezen**, groep 3 t/m 7, schooljaar 2018/2019 versus schooljaar 2023/2024

Figuur 6.2. Verdeling van vaardigheidsscores voor E-toets van spelling, groep 3 t/m 7, schooljaar 2018/2019 versus schooljaar 2023/2024

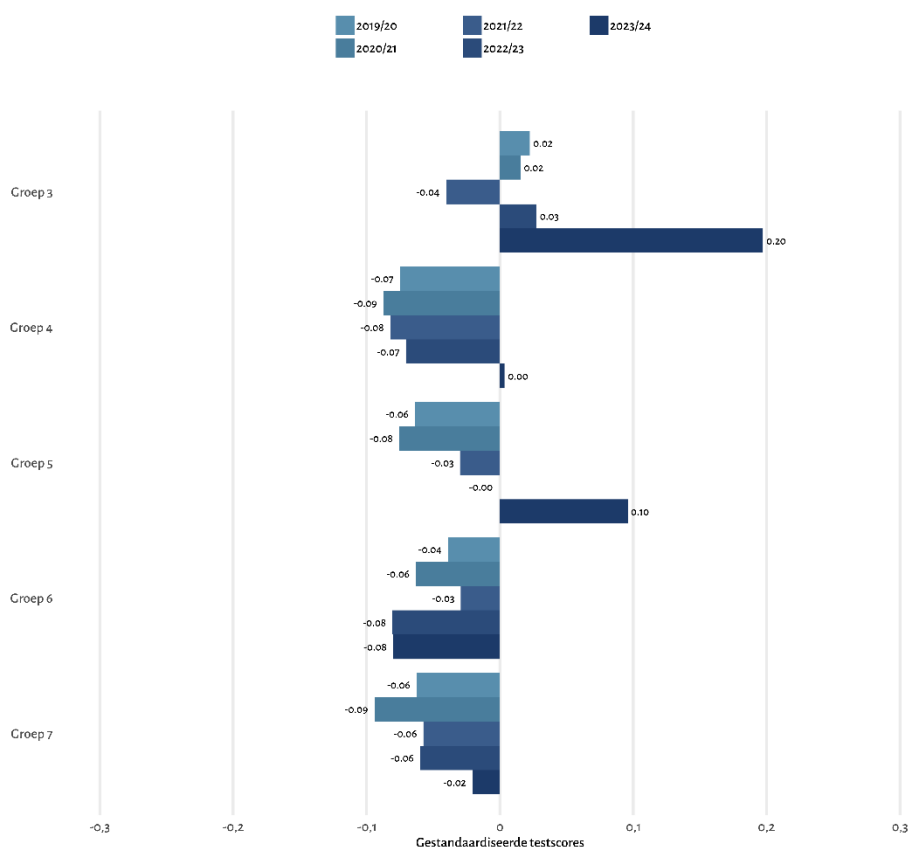
Figuur 6.3. Verdeling van vaardigheidsscores voor E-toets van rekenen-wiskunde, groep 3 t/m 7, schooljaar 2018/2019 versus schooljaar 2023/2024

7. Extra analyses – Gestandaardiseerde resultaten

In **Figuur 7.1**, **Figuur 7.2** en **Figuur 7.3** presenteren we de gestandaardiseerde vaardigheidsscores van de E-toetsen voor groep 3 t/m 7 uit de schooljaren 2019/2020 t/m 2023/2024. Hierbij zijn de absolute vaardigheidsscores uit de genoemde schooljaren gestandaardiseerd op de gemiddelden en standaardafwijkingen per groep uit de gecombineerde schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 (vóór COVID-19). **Figuur 7.1** toont de resultaten voor begrijpend lezen, **Figuur 7.2** voor spelling en **Figuur 7.3** voor rekenen-wiskunde.

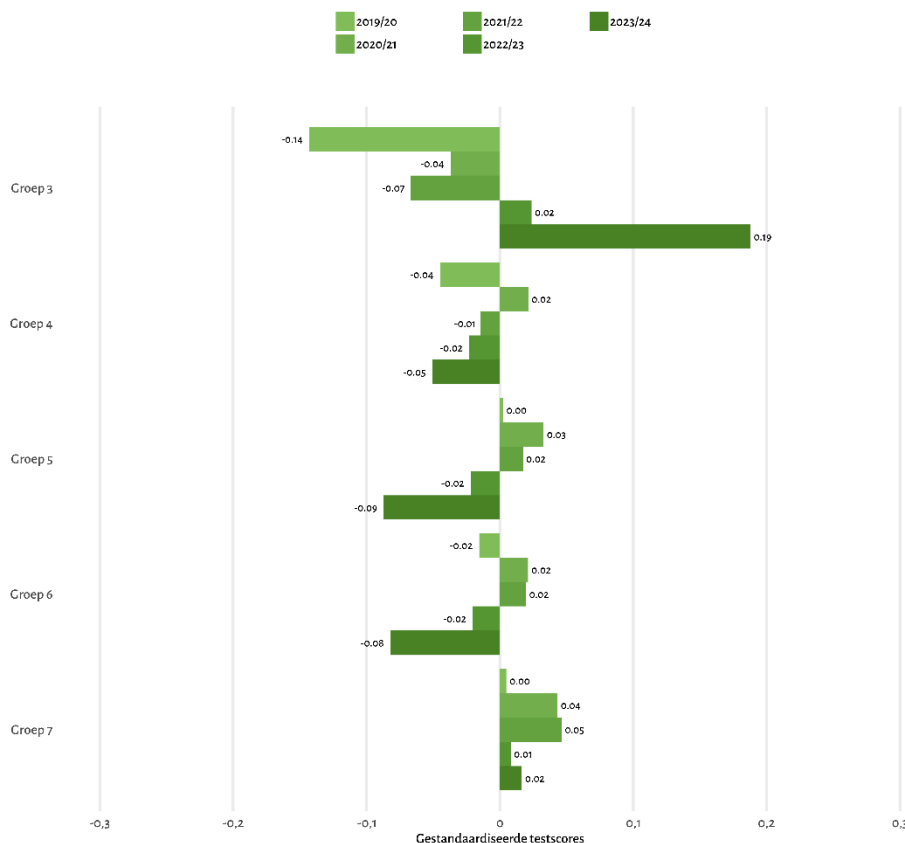
Figuur 7.1. Vaardigheidsscores voor de E-toets **begrijpend lezen** voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2019/2020 t/m 2023/2024, gestandaardiseerd op de gemiddelde vaardigheidsscore in schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 (vóór COVID-19)

In **Figuur 7.1** is te zien dat bij begrijpend lezen de E-toetsen in groep 4, 6 en 7 vanaf schooljaar 2019/2020 overwegend slechter gemaakt werden dan in de periode vóór COVID-19. Gemiddeld genomen lagen de vaardigheidsscores in deze groepen de afgelopen jaren dus lager. De

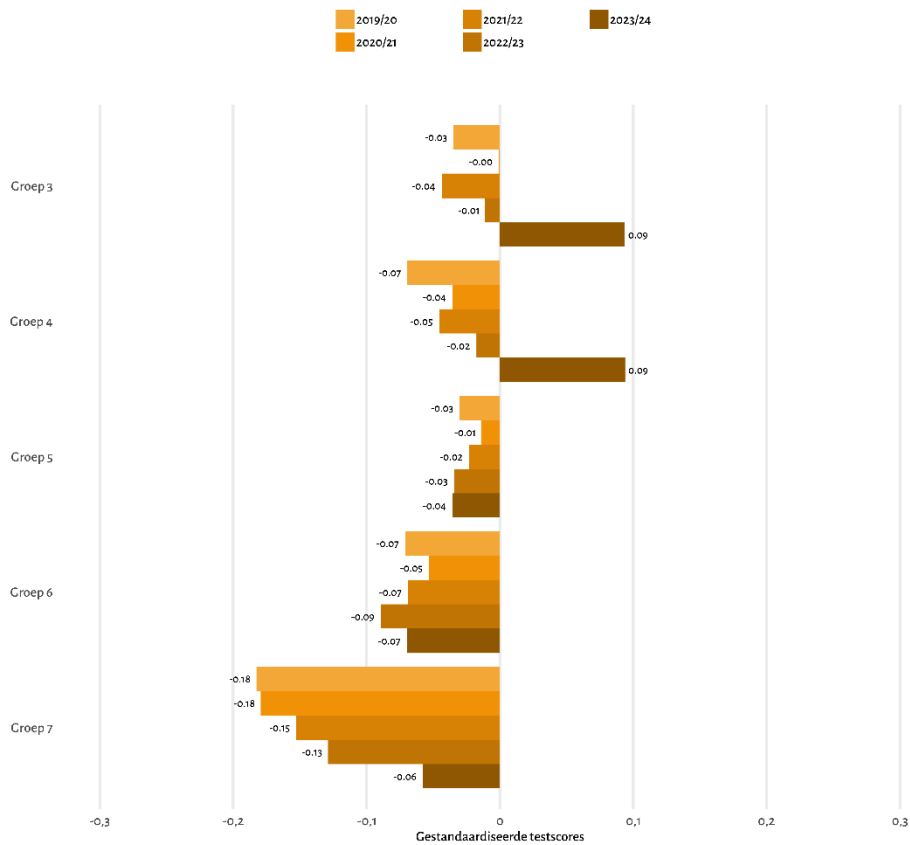
gestandaardiseerde vaardigheidsscores in groep 3 weken tot schooljaar 2023/2024 niet betekenisvol af van de periode vóór COVID-19, maar vanaf schooljaar 2023/2024 zien we dat deze hoger liggen dan vóór COVID-19. Dit laatste zien we ook terug in groep 5.

Figuur 7.2. Vaardigheidsscores voor de E-toets spelling voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2019/2020 t/m 2023/2024, gestandaardiseerd op de gemiddelde vaardigheidsscore in schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 (vóór COVID-19)

In **Figuur 7.2** wordt gekeken naar de resultaten van spelling. De gestandaardiseerde vaardigheidsscores waren met name in schooljaar 2019/2020 in groep 3 lager dan in de periode vóór COVID-19. In groep 3 in schooljaar 2023/2024 lijken de vaardigheidsscores juist hoger te zijn dan in de periode vóór COVID-19. In groep 5 en groep 6 zijn de vaardigheidsscores in schooljaar 2023/2024 juist lager ten opzichte van de voorgaande jaren.

Figuur 7.3. Vaardigheidsscores voor de E-toets **rekenen-wiskunde** voor groep 3 t/m 7, schooljaren 2019/2020 t/m 2023/2024, gestandaardiseerd op de gemiddelde vaardigheidsscore in schooljaren 2017/2018 en 2018/2019 (vóór COVID-19)

Figuur 7.3 toont dat met name leerlingen in groep 6 en groep 7 een lagere gestandaardiseerde vaardigheidsscore behaalden dan de gemiddelde score die in de twee jaren vóór COVID-19 werd behaald. In groep 3 tot en met 5 verschilden de vaardigheidsscores afgelopen schooljaren nauwelijks betekenisvol van vóór COVID-19. Echter, zijn de vaardigheidsscores in 2023/2024 in groep 3 en 4 wel significant hoger dan vóór COVID-19. De lagere gestandaardiseerde vaardigheidsscores lijken dus het meest persistent voor groep 6 en 7, hoewel er wel te zien is dat de achterstand in vaardigheidsscore in groep 7 tussen schooljaar 2019/2020 en 2023/2024 is teruggelopen.

**NATIONAAL
COHORTONDERZOEK
ONDERWIJS**
van het NRO

Technische Toelichting 2de meting

Masterplan Basisvaardigheden

Technische Toelichting

December 2024

Versie 1.0

Inleiding

Deze technische toelichting hoort bij het beleidsrapport (2de meting) die het NCO in 2024 heeft uitgebracht over de ontwikkeling van basisvaardigheden in taal en rekenen van leerlingen in het primair onderwijs (PO). In het beleidsrapport kijken we naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van begrijpend lezen en spelling ten behoeve van de basisvaardigheid *taalvaardigheid*, en van rekenen-wiskunde ten behoeve van de basisvaardigheid *rekenvaardigheid*. We bekijken de beheersing van de taal- en rekenvaardigheid tot en met schooljaar 2023/2024. We kijken voornamelijk naar de Eind-toets (E-toets) en presenteren zowel de ontwikkeling van de absolute gemiddelde vaardigheidsscores als percentages leerlingen met een bepaald referentieniveau.

In het beleidsrapport tonen we trendanalyses voor taalvaardigheid en rekenvaardigheid voor zes cohorten van groep 3 tot en met groep 7, voor de schooljaren 2018/2019 tot en met 2023/2024. We laten het startniveau in groep 3 zien en vertalen vaardigheidsscores naar referentieniveaus voor groep 6 en 7. In hoofdstuk 4 en 5 splitsen we de analyses van hoofdstuk 2 en 3 uit naar leerling- en schoolkenmerken. In hoofdstuk 4 worden de analyses uitgesplitst naar opleidingsniveau ouders, gezinssamenstelling of geslacht. Hoofdstuk 5 toont een uitsplitsing naar schoolweging, stedelijkheid of schoolgrootte.

Deze technische toelichting dient als toelichting bij de gepresenteerde statistieken en is opgebouwd uit vier onderdelen:

1. Het proces van dataverzameling en bewerking van ruwe LVS-data
2. De additionele databewerking specifiek voor de factsheetdata en de relevante variabelen
3. Representativiteit van de LVS-steekproef
4. Een korte toelichting op de bijgevoegde factsheet statistieken (in Excel)

Privacy

De leerling- en schoolgegevens uit het NCO en de daarop gebaseerde schoolrapportages zijn vertrouwelijk. Ze worden niet gedeeld met en zijn niet toegankelijk voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Inspectie van het Onderwijs of anderen. Alle informatie wordt door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en onderzoekers van het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) in een beveiligde omgeving opgeslagen en bewerkt.

1. Dataverzameling en bewerking ruwe data

1.1 Dataverzameling

Het doel van deze dataverzameling is om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van vaardigheidsscores van leerlingen in Nederland, zowel op schoolniveau (via school-specifieke rapportages) als op nationaal niveau (via factsheets). Daartoe worden alle schoolbesturen in het PO door het NCO benaderd met het verzoek om gegevens uit het LeerlingVolgSysteem (LVS) beschikbaar te stellen. In het schooljaar 2023/2024 waren zo'n 4.225 scholen aangemeld voor het NCO-LVS project.

De procedure voor het aanleveren van LVS-data door scholen aan het NCO verloopt als volgt: Indien een school na het ontvangen van een informatiepakket aangeeft LVS-data met het NCO te willen delen, moeten besturen eerst een contract tekenen met het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). De besturen zijn immers juridisch verantwoordelijk voor, en 'eigenaar' van, de data. Omdat LVS-data zogenaamde 'niet-bijzondere persoonsgegevens' zijn, is het niet nodig dat ouders expliciet toestemming geven voor het delen van de data. Wel moeten de deelnemende scholen alle ouders informeren over het voornemen om de toetsgegevens te leveren aan CBS met het doel deze te koppelen aan de NCO-dataset.³ Ouders worden in de gelegenheid gesteld om daar bezwaar tegen te maken gedurende een bepaalde periode. De scholen registreren deze bezwaren in het LeerlingAdministratieSysteem (LAS)) van hun softwareleveranciers (Cito LOVS, ParnasSys en ESIS) via een ingebouwde 'bezwaarknop'. Om de feitelijke upload naar het CBS vervolgens te laten plaatsvinden, moeten de scholen op een 'verzendknop' klikken om aan te geven dat men alle procedures doorlopen heeft en de softwareleveranciers tot levering over kunnen gaan. De softwareleveranciers leveren vervolgens de gegevens via een beveiligd kanaal aan het CBS. Het CBS 'verrint' deze gegevens (proces van pseudonimisering) en stelt de data beschikbaar aan het NCO-team. Op deze manier kunnen onderzoekers (in dit geval de onderzoekers van het NCO) niet achterhalen om welke leerlingen en scholen het gaat, maar wél inzichten genereren met behulp van deze data. Het NCO-team bewerkt de data in een beveiligde digitale 'remote access' omgeving, en maakt het beleidsrapport op basis van deze bewerkte data.

³ Voor meer informatie over de NCO-dataset, zie: Haelermans, C., Huijgen, T., Jacobs, M., Levels, M., van der Velden, R., van Vugt, L., van Wetten, S., (2020). Using Data to Advance Educational Research, Policy, and Practice: Design, Content, and Research Potential of the Netherlands Cohort Study on Education. *European Sociological Review* 36(4), p. 643–662, <https://doi.org/10.1093/esr/jcaa027>

1.2 Data aanlevering

De data is verzameld via negen leveringen, de exporten van de data vonden plaats op: 30 november 2020, 18 januari 2021, 1 april 2021, 1 augustus 2021, 28 maart 2022, 1 augustus 2022, 13 maart 2023, 1 augustus 2023 en 1 augustus 2024. De gegevens van de leerlingen waarvoor de ouder(s) en/of het bevoegd gezag geen bezwaar hebben gemaakt voor het leveren van de data, zijn via de softwareleveranciers Cito LOVS, ParnasSys en ESIS verstrekt aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). CBS pseudonimiseert vervolgens de identificerende informatie van de leerlingen en van de school. Op deze manier kunnen onderzoekers (in dit geval de onderzoekers van het NCO) niet achterhalen om welke leerling en om welke school het gaat.

In de drie losse datasets van Cito LOVS, ParnasSys en ESIS zitten gegevens die de school in hun softwaresysteem over de leerling heeft geregistreerd zoals:

- Brinnummer (CBS pseudonimiseert deze)
- Vestigingsnummer
- Postcode school
- LeerlingID (CBS pseudonimiseert deze)
- Inschrijfdatum op school
- Eventuele uitschrijfdatum van school
- Jaargroep
- Klasnaam
- Vaardigheidsscore
- OSOtoetscode
- Jaargroep van afname toets
- Afnamedatum toets
- Geslacht
- Geboortemaand en jaar

De volgende groepen zijn opgevraagd:

- Schooljaar 2013/2014: leerlingen groep 3
- Schooljaar 2014/2015: leerlingen groep 3 t/m 4
- Schooljaar 2015/2016: leerlingen groep 3 t/m 5
- Schooljaar 2016/2017: leerlingen groep 3 t/m 6
- Schooljaar 2017/2018: leerlingen groep 3 t/m 7

- Schooljaar 2018/2019: leerlingen groep 3 t/m 8 – *vanaf hier volledig cohort*
- Schooljaar 2019/2020: leerlingen groep 3 t/m 8
- Schooljaar 2020/2021: leerlingen groep 3 t/m 8
- Schooljaar 2021/2022: leerlingen groep 3 t/m 8
- Schooljaar 2022/2023: leerlingen groep 3 t/m 8
- Schooljaar 2023/2024: leerlingen groep 3 t/m 8

In **Tabel 1.1** ziet u een overzicht van de ontvangen data, uitgesplitst naar aantal scholen, aantal unieke leerlingen en aantal toetsrecords per softwareleverancier. De enige selectie die hiervoor heeft plaatsgevonden is dat er enkel gegevens van afnames in groep 3 t/m 8 meegenomen worden. In totaal hebben we data ontvangen van 3.975 scholen. Tabel 1.1 bevat ook historische data.

Tabel 1.1 Inhoud ruwe data

Softwareleverancier	Aantal unieke scholen	Aantal unieke leerlingen	Aantal toetsrecords ⁴
Cito ⁵	343	73.470	3.184.881
ParnasSys	3.280	942.879	62.356.048
ESIS	766	258.387	18.410.123
Totaal^{6, 7}	3.975	1.174.768	83.951.052

1.3 Opschoning van ruwe data

Het NCO heeft de data opgeschoond zodat er zo weinig mogelijk gegevens met administratieve fouten en dubbele leerlingen (bijvoorbeeld door een schoolwissel) in de data voorkomen. Hieronder wordt uitgelegd welke stappen en beslissingen er zijn genomen om tot een opgeschoonde dataset te komen.

⁴ Data levering december 2020 + januari 2021 + april 2021 + augustus 2021 + maart 2022 + augustus 2022 + maart 2023 + augustus 2023 + augustus 2024

⁵ Van Cito LOVS hebben we geen nieuwe dataleveringen ontvangen.

⁶ Leerlingen en scholen kunnen in de verschillende data van de softwareleveranciers voorkomen bijvoorbeeld doordat een leerling van school wisselt die een andere softwareleverancier heeft of omdat de school is overstapt van softwareleverancier. Het totaal is daarom geen exacte optelling van de aantallen van Cito LOVS, ParnasSys en ESIS.

⁷ Deze data is inclusief data van andere toetsaanbieders (Boom, Diataal en Bureau ICE (IEP)) en bevat ook SBO-scholen.

Stappen en selecties:

1. Niet alle leerlingen zijn door CBS gekoppeld. Enkel leerlingen die in de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) (Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)-bestand CBS) staan ingeschreven zijn gekoppeld en dus behouden in het bestand.
2. Enkel scholen waarvan het contract is ondertekend houden we in de data. We koppelen de data aan onze eigen administratielijst waarbij enkel de volledig aangemelde scholen worden meegenomen. Dit betekent dat scholen die onverhoopt toch in de data zijn gekomen, terwijl zij bijvoorbeeld niet het contract hebben ondertekend of zich afgemeld hebben, verwijderd zijn uit de data.
3. Een deel van de dubbele toetsrecords lijkt te zijn ontstaan door schoolwisselaars, waarbij de nieuwe school ook de gegevens van de oude school heeft overgenomen. Deze leerlingen hebben op twee verschillende scholen exact dezelfde toetsen gemaakt met dezelfde toetsresultaten. Om hiervoor te corrigeren wordt gekeken naar de in- en uitschrijfdatum van de leerling. Wanneer de toets is afgenomen in de periode tussen de inschrijfdatum en eventuele uitschrijfdatum, is het aannemelijk dat de toets op die desbetreffende school is afgenomen. Op deze manier zijn enkel de toetsrecords overgebleven die op de school ten tijde van de afnamedatum hebben plaatsgevonden.
4. Toetsrecords waar de vaardigheidsscore, OSOtoetscode en afnamedatum van ontbreekt worden verwijderd.
5. Identieke dubbele leerlingen zijn verwijderd. Hierbij is gekeken naar identieke waardes op: brinnummer, vestigingsnummer, geslacht, leerlingID, inschrijfdatum, uitschrijfdatum, jaargroep, klasnaam, vaardigheidsscore, OSOtoetscode, afnamedatum, bronbestand, postcode school en geboortedatum.
6. Van toetsrecords waarbij enkel de jaargroep niet identiek is, maar de overige variabelen wel, wordt de hoogste jaargroep behouden.
7. Onder één rinpersoon kunnen meerdere leerlingID's bestaan en onder één leerlingID blijken soms verschillende personen te zijn gekoppeld. Er is bekeken in hoeverre dit kwam door een eventuele schoolwisseling of door een incorrecte combinatie van rinpersoon en leerlingID. Indien dat laatste het geval bleek hebben wij via de NCO-data gekeken of achterhaald kon worden welke combinatie de juiste was (op basis van geboortedatum). De toetsrecords waar rinpersoon en leerlingID met de geboortedatum overeenkwamen zijn behouden in de data. De overige toetsrecords binnen de dubbelingen zijn verwijderd.
8. Indien een behaalde vaardigheidsscore niet binnen de juiste minimale en maximale score valt die hoort bij de betreffende OSOtoetscode, dan wordt deze op missing gezet.

9. Enkel toetsrecords waarvan de jaargroep van afname bekend is, zijn behouden.
10. Toetsrecords van alle M- en E-toetsen die betrekking hebben op de drie domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde zijn meegenomen.
11. Begrijpend lezen en rekenen-wiskunde generatie 2 toetsen worden omgezet naar generatie 3 toetsen door middel van een formule die is geleverd door Cito.
12. Spelling generatie 2 vaardigheidsscores worden verwijderd aangezien deze niet omgezet kunnen worden naar generatie 3 vaardigheidsscores.
13. Enkel de opgevraagde cohorten zoals genoemd op pagina 6 worden behouden.
14. De verwijzing van een M-toets en E-toets is gebaseerd op de afnamemaand. Toetsen die tussen september en maart zijn afgenomen noemen we M-toets. Toetsen die tussen april en augustus zijn afgenomen noemen we E-toetsen. Bij minder dan 2% van de toetsen blijkt dat de toets niet is afgenomen in het juiste tijdsframe.
15. Sommige leerlingen blijken meerdere keren in een schooljaar getoetst. In eerste instantie wordt de toets meegenomen die op het juiste afnamemoment is afgenomen. Dat wil zeggen: een M-toets in de maanden september t/m maart of een E-toets in de maanden april t/m augustus. Indien dit geen uitsluitsel geeft over welke toets de juiste is wordt de laatst afgenomen toets behouden zodat de data uiteindelijk van iedere leerling per schooljaar maximaal één M-toets en één E-toets bevat.

Na deze stappen zijn de toetsrecords gekoppeld aan de desbetreffende leerling waardoor de data op iedere rij één leerling bevat met daarbij de desbetreffende toetsresultaten over de hele basisschoolloopbaan.

De variabele die (per toets) in het bestand blijven staan zijn:

- Brinnummer + vestigingsnummer school
- Jaargroep ten tijde van de toets
- Afnamedatum toets
- Vaardigheidsscore
- Soort toets (bijvoorbeeld "M7 Digi-toets")

De variabelen zijn geconstrueerd voor ieder schooljaar van 2013/2014 tot en met 2023/2024 en voor ieder domein: begrijpend lezen, spelling (niet-werkwoorden) en rekenen-wiskunde.

Er zijn nog wel een paar dingen waar rekening mee gehouden moet worden met betrekking tot de Cito-toetsen:

- De generatie 3 toets voor spelling bestaat pas sinds schooljaar 2014/2015, dus voor schooljaar 2013/2014 is geen informatie over spelling bekend.
- De M-toets in begrijpend lezen wordt niet afgenomen in jaargroep 3. Vandaar dat deze gegevens niet aanwezig zijn.

2. Databewerking en variabelen Beleidsrapportdata

2.1 Databewerking Beleidsrapportdata

Na het bewerken en opschonen van de ruwe LVS-data, worden de data nog verder bewerkt om tot een structuur te komen die geschikt is voor het produceren van statistieken ten behoeve van het Beleidsrapport Masterplan Basisvaardigheden.

Stappen en selecties:

1. Ten eerste wordt een correctie gemaakt voor leerlingen die in augustus, september en oktober 2020 een CITO-toets hebben gemaakt. Omdat het hier waarschijnlijk gaat om door COVID-19 vertraagde E2019 toetsen, worden deze scores teruggezet naar die periode. Er wordt een indicator aangemaakt om deze scores nadien te kunnen identificeren.
2. Vervolgens worden de data zo bewerkt dat elke observatie overeenkomt met een combinatie van een unieke leerling en een uniek afnamemoment (zoals '2017E' of '2020M'). Dit beperkt het aantal extra variabelen specifiek voor elk afnamemoment dat nodig is per observatie, en vereenvoudigt de vergelijking van vaardigheidsscores tussen verschillende afnamemomenten. Observaties zonder vaardigheidsscore op ten minste één van de drie domeinen worden uit de dataset verwijderd.
3. De LVS-data kennen een toets-specifieke schoolcode (BRIN), wat een koppeling met schoolkenmerken compliceert. Indien de BRINs behorend bij de gemaakte toetsen op één afnamemoment niet overeenkomen, wordt de meest-voorkomende BRIN als uitgangspunt genomen.
4. Toetsscores van verschillende toetsaanbieders kunnen niet met elkaar worden vergeleken. Leerlingen met toetsrecords van toetsen met een andere toetsaanbieder dan Cito (Boom, Bureau ICE (IEP) en Diataal) worden verwijderd uit de data. Ditzelfde geldt voor alle leerlingen op scholen waar op enig toetsmoment op ten minste één domein meer dan 75% van de afgenomen toetsen van een andere toetsaanbieder dan CITO afkomstig is. Dit laatste gebeurt om de impact van het selectie-effect van scholen die overstappen van toetsleveranciers op de uitkomsten te beperken.
5. Enkel vaardigheidsscores van leerlingen uit het reguliere basisonderwijs kunnen op een juiste manier worden meegenomen in onze analyses. Voor zover vaardigheidsscores behorend bij het speciaal basisonderwijs niet al zijn verwijderd uit de ruwe data, wordt dit alsnog gedaan.
6. Vaardigheidsscores die negatief zijn of gelijk zijn aan 0 worden uit de dataset verwijderd omdat dit geen realistische waarden zijn. Observaties die ten gevolge van bovenstaande

aanpassingen op dit punt geen vaardigheidsscore op ten minste één van de drie domeinen meer hebben, worden uit de dataset verwijderd.

7. Direct voorafgaand aan het berekenen van de statistieken die ten grondslag liggen aan het beleidsrapport, worden de vaardigheidsscores die behoren tot het eerste en honderdste percentiel van de vaardigheidsscoreverdeling per domein, schooljaar, afnamemoment en jaargroep in de data geïdentificeerd. Deze waarden worden vervolgens op 'missing' gezet. Dit dient ertoe het effect van extreme uitschieters op de berekende statistieken te beperken.

2.2 Variabelen beleidsrapportdata

2.2.1 Doelvariabelen

Vaardigheidsscore: de meeste figuren in het beleidsrapport presenteren gemiddelde vaardigheidsscores op de domeinen rekenen-wiskunde, begrijpend lezen en spelling. Omdat vaardigheidsscores van verschillende toetsleveranciers vooralsnog niet eenvoudig met elkaar kunnen worden vergeleken, baseren we ons enkel op Cito-vaardigheidsscores (welke het meest voorkomen). In vrijwel alle gevallen tonen we vaardigheidsscores ten tijde van E-toetsen, gemiddeld per schooljaar en groep.

Referentieniveaus: voor een aantal figuren in het beleidsrapport zijn de vaardigheidsscores vertaald naar referentieniveaus.⁸ De fundamentele niveaus (F-niveaus) beschrijven wat zo veel mogelijk leerlingen op een bepaald moment in de schoolloopbaan moeten beheersen op het gebied van taal en rekenen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen. De gemiddelden bij deze doelvariabele vertegenwoordigen hiermee het aandeel leerlingen in een bepaalde groep dat het beschreven referentieniveau heeft behaald. Niveau 1F is het minimale fundamentele niveau voor het einde van het primair onderwijs. Niveau 1S correspondeert met het bijbehorende streefniveau voor rekenen, terwijl bij begrijpend lezen voor dit streefniveau de standaard 2F wordt gehanteerd.

2.2.2 Leerlingkenmerken

Bij leerlingkenmerken gebruiken we telkens de waarde van de kenmerken zoals ze waren in het schooljaar waarvoor een statistiek wordt weergegeven.

⁸ Zie Expertgroep doorlopende leerlijnen taal en rekenen. (2008). Over de drempels met taal en rekenen : hoofdrapport van de Expertgroep doorlopende leerlijnen taal en rekenen. Enschede: SLO. <https://www.slo.nl/@4230/drempels-taal/>

Jaargroep: Dit betreft de groep waar de leerling in zat op het moment dat de toets werd afgenomen, zoals geregistreerd door DUO.

Opleidingsniveau ouders: Indien minstens één van de juridische ouders hoogopgeleid was (minimaal een hbo-opleiding afgerond), dan valt de leerling onder de categorie 'hoogopgeleide ouders' (2). Indien de hoogst behaalde opleiding van minimaal één van de ouders mbo 2-4, havo of vwo was, dan valt de leerling onder de categorie 'gemiddeld opgeleide ouders' (1) en indien beide ouders laag opgeleid zijn (maximaal vmbo-gt, havo/vwo onderbouw) dan valt de leerling onder de categorie 'lage opgeleide ouders' (0).

Gezinssamenstelling/ouderlijke structuur: Er is een opsplitsing gemaakt tussen leerlingen die in tweeoudergezinnen wonen en leerlingen die in eenoudergezinnen wonen. Onder tweeoudergezinnen verstaan wij leerlingen die wonen met beide juridische ouders of één van de juridische ouders met een partner (0). Onder eenoudergezinnen vallen leerlingen die staan ingeschreven in een huishouden met één juridische ouder, zonder partner (1). Merk op dat het hier gaat om de geregistreerde inwoners bij de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) (Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)-bestanden CBS) waardoor het kan voorkomen dat als bijvoorbeeld de partner van de moeder (nog) niet staat ingeschreven in dit huishouden, de leerling onterecht als wonend in een eenoudergezin wordt beschouwd. Leerlingen die zonder ouders wonen, bijvoorbeeld omdat ze begeleid wonen, zijn buiten beschouwing gelaten.

Geslacht: Geslacht zoals vastgelegd in de BRP. In geval van geslachtwijziging is alleen het laatst geldende geslacht vastgelegd. Personen waarvan het geslacht onbekend is worden als vrouw bestempeld in lijn de CBS werkwijze. meisje (1) of jongen (0).

Een overzicht van de beschrijvende statistieken vindt u in **Tabel 2.1**.

Tabel 2.1 Beschrijvende statistieken leerlingkenmerken

Beschrijving	Aantal observaties	Percentage
Opleiding ouders		
Laag opgeleid	168.451	9%
Gemiddeld opgeleid	574.811	30%
Hoog opgeleid	947.481	50%
Onbekend	197.839	10%
Ouderlijke structuur		
Eenoudergezinnen	311.619	17%
Tweeoudergezinnen	1.550.503	82%
Zonder ouders	11.375	1%
Onbekend	15.085	1%
Geslacht		
Jongens	665.007	50%
Meisjes	662.292	50%
Onbekend	11.470	1%

2.2.3 Leerlingenpopulatie- en schoolkenmerken

Net als bij de leerlingkenmerken gebruiken we telkens de waarde van de kenmerken zoals ze waren in het schooljaar waarvoor een statistiek wordt weergegeven.

Schoolweging: De schoolweging wordt berekend door het CBS aan de hand van vijf omgevingskenmerken: het opleidingsniveau van de ouders, het gemiddeld opleidingsniveau van alle moeders op school, het land van herkomst van de ouders, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en of de ouders in de schuldsanering zitten.⁹ De schoolweging heeft een schaal tussen 20 en 40, en is een maat voor de complexiteit van de leerlingenpopulatie op een school. Een hoge weging betekent een hoge mate van complexiteit. We hebben zeven categorieën onderverdeeld; drie waarden van de schoolweging in één categorie, waarbij de hoogste vier en laagste vier waarden samengenomen zijn in (elk) een eigen categorie.

Stedelijkheid: Dit is gebaseerd op de plaats waar de school staat en het aantal adressen per km². We hebben dit onderverdeeld in vijf categorieën: 0) zeer sterk stedelijk (≥ 2500 adressen/km²), 1) sterk stedelijk (1500 – 2500 adressen/km²), 2) matig stedelijk (1000 – 1500 adressen/km²), 3) weinig stedelijk (500 – 1000 adressen/km²) en 4) niet stedelijk (< 500 adressen/km²).

Schoolgrootte: Dit is gebaseerd op het aantal leerlingen op een school en onderverdeeld in drie categorieën: 0) kleine scholen (maximaal 140 leerlingen), 1) gemiddelde scholen (tussen de 141 en 220 leerlingen) en 2) grote scholen (minimaal 221 leerlingen). De categorieën zijn, op basis van NCO-data, in drie ongeveer gelijke groepen verdeeld.

⁹ Zie <https://www.onderwijsinspectie.nl/trends-en-ontwikkelingen/onderwijsdata/schoolweging-po>.

Een overzicht van beschrijvende statistieken van de leerlingenpopulatie- en schoolkenmerken vindt u in **Tabel 2.2**.

Tabel 2.2 Beschrijvende statistieken leerlingenpopulatie- en schoolkenmerken

Beschrijving	Aantal observaties	Percentage
Schoolweging		
Schoolweging <23	94.441	5%
Schoolweging 23-25	248.538	13%
Schoolweging 26-28	546.712	29%
Schoolweging 29-31	533.581	28%
Schoolweging 32-34	223.666	12%
Schoolweging 35-37	161.781	9%
Schoolweging 38+	49.810	3%
Onbekend	30.053	3%
Stedelijkheid		
Zeer sterk	461.279	24%
Sterk	593.792	31%
Matig	287.100	15%
Weinig	394.455	21%
Niet	140.486	7%
Onbekend	11.470	1%
Schoolgrootte		
Tot en met 140 leerlingen	430.681	23%
141-220 leerlingen	563.436	30%
221 leerlingen of meer	882.995	47%
Onbekend	11.470	1%

3. Representativiteit

Voor alle leerling- en schoolkenmerken hebben we een representativiteitscheck uitgevoerd om te kijken of de LVS-steekproef representatief is vergeleken met de NCO-data. De NCO-data bevat alle leerlingen in het Nederlands bekostigd onderwijs in het PO. Door te vergelijken met de NCO-data kunnen we zien welk type leerlingen en/of scholen in de LVS-steekproef over- of ondervertegenwoordigd zijn.

We zien dat de LVS-steekproef op sommige kenmerken afwijkt van de algehele populatie. De verschillen zijn echter relatief klein. Omdat de NCO-data gemiddeld bijna een miljoen leerlingen per jaar bevat, zijn ook kleine verschillen significant. We kijken daarom niet naar significantie, maar in hoeverre het procentuele verschil afwijkt van 0. In **Tabel 3.1** staan de uitkomsten van de representativiteitscheck van de leerlingkenmerken. Te zien is dat de verschillen tussen de NCO-populatie en de LVS-steekproef erg klein zijn. In **Tabel 3.2** staan de uitkomsten van de representativiteitscheck van de schoolkenmerken. Betreft schoolkenmerken werkt de LVS-steekproef sterker af van de NCO-populatie. De steekproef bevat bijvoorbeeld meer leerlingen van scholen met een schoolweging hoger dan 35, en juist minder leerlingen van scholen met een schoolweging lager dan 32. Ook zijn leerlingen op scholen in matig-stedelijk gebied ondervertegenwoordigd. Ten slotte zijn ook grote scholen meer aanwezig in de LVS-steekproef dan in de NCO-populatie.

Tabel 3.1 Representativiteitscheck voor leerlingkenmerken

Variabelen	Nationaal Cohortonderzoek		LVS-steekproef		Verschil	T-statistic	P-waarde
	Percentage	Non-missing N	Percentage	Non-missing N			
<i>Opleidingsniveau ouders</i>							
Laag	10,08%	3.746.726	9,96%	1.690.743	0,12%	4,2	0,00
Gemiddeld	34,60%	3.746.726	34,00%	1.690.743	0,61%	13,8	0,00
Hoog	55,32%	3.746.726	56,04%	1.690.743	-0,72%	-15,7	0,00
<i>Ouderlijke structuur</i>							
Tweeoudergezinnen	81,87%	4.225.504	82,76%	1.873.497	-0,89%	-26,5	0,00
Eenoudergezinnen	17,25%	4.225.504	16,63%	1.873.497	0,62%	18,8	0,00
<i>Geslacht</i>							
Jongens	50,91%	4.253.743	49,98%	1.877.112	0,94%	21,4	0,00
Meisjes	49,09%	4.253.743	50,02%	1.877.112	-0,94%	-21,4	0,00

Tabel 3.2 Representativiteitscheck voor leerlingenpopulatie- en schoolkenmerken

Variabelen	Nationaal Cohortonderzoek		LVS-steekproef		Verschil	T-statistic	P-waarde
	Percentage	Non-missing N	Percentage	Non-missing N			
<i>Schoolweging</i>							
Schoolweging <23	6,54%	4.032.043	5,05%	1.882.020	1,49%	70,8	0,00
Schoolweging 23-25	12,82%	4.032.043	13,27%	1.882.020	-0,44%	-14,9	0,00
Schoolweging 26-28	27,96%	4.032.043	29,49%	1.882.020	-1,53%	-38,3	0,00
Schoolweging 29-31	31,13%	4.032.043	28,70%	1.882.020	2,43%	59,8	0,00
Schoolweging 32-34	12,76%	4.032.043	12,12%	1.882.020	0,64%	21,7	0,00
Schoolweging 35-37	7,02%	4.032.043	8,70%	1.882.020	-1,68%	-72,0	0,00
Schoolweging 38+	1,77%	4.032.043	2,67%	1.882.020	-0,90%	-72,1	0,00
<i>Stedelijkheid</i>							
Zeer sterk	23,9%	4.253.802	24,6%	1.877.112	-0,68%	-18,1	0,00
Sterk	30,8%	4.253.802	31,6%	1.877.112	-0,87%	-21,4	0,00
Matig	17,3%	4.253.802	15,3%	1.877.112	1,99%	61,0	0,00
Weinig	21,3%	4.253.802	21,0%	1.877.112	0,31%	8,5	0,00
Niet	6,7%	4.253.802	7,5%	1.877.112	-0,75%	-33,7	0,00
<i>Schoolgrootte</i>							
< 140 leerlingen	24,78%	4.253.802	22,94%	1.877.112	1,83%	48,8	0,00
141 tot 220 leerlingen	31,60%	4.253.802	30,02%	1.877.112	1,58%	39,0	0,00
> 221	43,62%	4.253.802	47,04%	1.877.112	-3,42%	-78,5	0,00

4. Toelichting op statistieken

De statistieken die ten grondslag liggen aan de figuren die worden gepresenteerd in het Beleidsrapport Masterplan Basisvaardigheden, zijn te vinden in de Excel-bijlage bij deze Technische Toelichting. De naam van de sheet verwijst telkens naar achtereenvolgend (1) het type figuur/statistiek dat is opgenomen in de sheet, (2) het domein waarover statistieken worden gepresenteerd, en (3) het eventueel achtergrondkenmerk waarnaar de statistieken zijn uitgesplitst.

De Excel-sheets tonen in de eerste kolommen een beschrijving van de groep waarvoor statistieken worden gepresenteerd met in de kolommen daarna achtereenvolgend het aantal observaties (unieke leerling*schooljaar combinaties), de gemiddelde waarde van de doelvariabele¹⁰, en de bijbehorende standaarddeviatie (SD). Daarnaast worden de ondergrens en bovengrens van een 95% betrouwbaarheidsinterval rond het gemiddelde weergegeven. Bij sheets waarin wordt uitgesplitst naar achtergrondkenmerken wordt onderaan de sheet de definitie van het betreffende achtergrondkenmerk weergegeven.

4.1 Type figuren/statistieken

Trend

Deze trendstatistieken worden gebruikt om de gemiddelde vaardigheidsscore per groep te laten zien voor verschillende schooljaren (zoals figuur 2.1) óf voor verschillende niveaus van een achtergrondkenmerk in één schooljaar (zoals figuur 4.1). De bijbehorende Excel-sheetnamen beginnen met 'Trend'.

Cohort

Deze statistieken worden gebruikt voor het weergeven van de gemiddelde vaardigheidsscore-ontwikkeling voor verschillende cohorten (zoals figuur 2.2) óf voor verschillende niveaus van een achtergrondkenmerk binnen één cohort (zoals figuur 4.1). Als uitgangspunt voor een cohort gebruiken we het schooljaar waarop een leerling in groep 7 zit, waarbij we per schooljaar terug redeneren in welke groep diezelfde leerling in het eerdere schooljaar had moeten zitten bij reguliere doorstroom. De gehanteerde cohortdefinitie is dynamisch in de zin dat zittenblijvers en leerlingen die een groep overslaan van cohort veranderen. De bijbehorende Excel-sheetsnamen beginnen met 'Cohort'.

¹⁰ Zie 2.2.1 voor een overzicht van de doelvariabelen.

Startniveau

Deze statistieken worden gebruikt voor het tonen van de gemiddelde vaardigheidsscore ten tijde van de eerste LVS-toets in groep 3 per schooljaar (zoals figuur 2.3). Merk op dat het hier in tegenstelling tot alle andere figuren bij de domeinen rekenen-wiskunde en spelling om een M-toets gaat. Omdat in groep 3 geen M-toets begrijpend lezen wordt afgenomen, betreft het hier wél een E-toets, en komen de weergegeven statistieken normaalgesproken ook overeen met die voor groep 3 in de sheet met cross-sectionele gegevens. De bijbehorende Excel-sheetnamen beginnen met 'Start'.

Referentieniveau

Deze statistieken worden gebruikt om te laten zien welk percentage leerlingen in groep 6 en 7 de referentieniveaus voor het eind van het primair onderwijs (1F en 1S/2F) al heeft behaald voor verschillende schooljaren (zoals figuur 2.4) óf voor verschillende niveaus van een achtergrondkenmerk in één schooljaar (zoals figuur 4.4). De bijbehorende Excel-sheetnamen beginnen met 'Ref'.

4.2 Exceldocument 'Statistieken bij Figuren Beleidsrapport Masterplan Basisvaardigheden'

Excel-sheetnamen met de toevoeging 'alg' wijzen erop dat statistieken in de betreffende sheet enkel zijn uitgesplitst naar jaargroepen en schooljaren. Excel-sheetnamen met een andere toevoeging zijn daarnaast binnen jaargroepen en schooljaren verder uitgesplitst naar een specifiek achtergrondkenmerk. Zie hoofdstukken 2.2.2 en 2.2.3 voor een nadere beschrijving van de beschikbare achtergrondkenmerken.

4.3 Exeldocument 'Aanvullende Statistieken bij Beleidsrapport Masterplan Basisvaardigheden'

Deze Excel bevat de statistieken uitgesplitst naar specifieke achtergrondkenmerken voor de domeinen begrijpend lezen en spelling.